

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLITICA

Preu: 30 cèntims - Corts Catalanes, 589 - Tel. 11430 - Subscripció: 3'50 pessetes trimestre

LA CATALUNYA PER FER

Remeis provisionals i definitius

Estem d'acord que, davant de l'atac contra l'ordre social, la resposta dels que governen ha d'ésser contundent i ràpida. Això ni cal dir-ho, i ja se sap que no hi ha res tan ridícul com la indecisió quan el perill és imminent i clar. De manera que MIRADOR no creu pas que els conflictes creats incessantment per la F. A. I. contra la República, hagin d'ésser tractats amb miraments ni condescendències. Però això és considerant el problema només dins la seva fase eruptiva. Llavors és llei la salvaguarda de la

Com s'explica, doncs, el que passa a casa nostra?

Molt senzill: els nostres obrers, com els nostres patrons, com la nostra classe mitja, encara no senten la vida col·lectiva. El mateix esperit antisocial de cada classe es troba, naturalment, a la classe obrera. Només que els resultats, repercutint al carrer, són més visibles en aquest cas.

Per això, nosaltres, a despit de reconèixer que quan la pau pública es veu amenaçada les autoritats l'han de restablir si us plau

Una escena d'aquests dies, al Paral·lel de Barcelona

societat. Però totes les persones un xic reflexives saben que els problemes, quan no ixen a flor de terra, continuen existint a l'ombra. I nosaltres invitem els nostres lectors a considerar des d'aquest darrer punt de vista la qüestió obrera de Catalunya, creguts que la missió de la premsa que dedica la seva atenció als assaigs polítics, és de contribuir, mitjançant un anàlisi de l'aspecte intern de les qüestions, a l'endegament de les opinions, altrament subjectes a deformacions passionals, filles d'una espontaneïtat que mai no hauria d'existir, tractant-se de problemes d'interès general per al conjunt del cos social i polític.

Mirades les coses així, el que primer se'ns imposa és la següent pregunta: Quina causa té l'endarreriment de les organitzacions obreres de Catalunya? Perquè enlloc del món aquest sistema bàrbar de l'anarquisme llibertari no ha pogut arrelar entre les masses proletàries, per massa poca-solta. En canvi, a casa nostra, no hi ha més força obrera organitzada.

Si ens posem a considerar el contingut obrer de la tasca dels Sindicats llibertaris, a Catalunya, ens n'astora la migradesa. Una tímida política d'augment de salaris, antiquadament gremial, i prou. Res d'assistència social, res de cooperativisme, res de res. La C. N. T., actualment, és una bèstia antediluviana, sociològicament parlant.

I al costat o a l'ombra d'això, tot una poca-solta doctrinal, manegada per uns analfabets que han sentit algun cop parlar de Kropotkin a uns altres analfabets que havien llegit de través algun fullet de propaganda anarquista de l'any de la picor. Aquesta mena de pedants il·lustrats i rústecs, per justificar tot aquest entabanament de babaus, armen, de tant en tant, alguna gresca seguida de més o menys víctimes, amb la mateixa gratuïtat i bajaneria que una directiva de casinet de barri lloga un piano, un violí, un cornetí de pistons, un violoncel i un contrabaix per animar el local els dissabtes el vespre i els diumenges a la tarda. Això no duu enlloc, si no és a fer rebombori i a parlar pretensiosament de «labor revolucionària». Però la veritat és que l'endemà mateix d'un d'aquests saraus revolucionaris, amb vaga més o menys general, i assassinats amb compta-gotes, ningú no hi pensa més, llevat de quatre famílies obreres vestides de dol i abocades a la misèria. Passat un cert temps, els dirigents d'aquesta mena de ballades sinistres, organitzen un festival tan lamentable, tan fastigós i tan eixorç com els d'abans o els que vindran després. Mentrestant la classe obrera no progressa ni d'un pas. A tot estirar, de tant en tant, com deïem, li augmenten un xic els salaris, i això encara més per influència de l'exemple estranger que per obra dels Sindicats, massa perduts en divagacions «transcendental» i «llibertàries», per preocupar-se de menudències.

Mentrestant, a tot el món civilitzat, la massa obrera s'educa, es forma i aprèn a ésser un element de govern.

Divendres, dia 28, al COLISEUM

MIRADOR presenta

Un actor: CHARLOT

Un director: RENÉ CLAIR

Un autor: MARCEL PAGNOL

En aquesta sessió es projectarà: Un dels primers films d'avantguerra de producció nacional. — Un film de fantasia: *Horizons marins*. — *Charlot a l'autòdrom*. — *Entr'acte*, de René Clair — La comèdia filmada *Torpèze*, de Marcel Pagnol.

De Dijous — a Dijous

L'esclat d'histèria col·lectiva antisemita que s'ha apoderat de l'Alemanya actual, ha desvetllat no solament la protesta dels germans de raça i de religió dels perseguits, sinó la de tot el món civilitzat sense distinció de cap mena.

En els països com el nostre, on no ha existit mai el problema jueu, ens és difícil d'arribar a comprendre l'antisemitisme, com ens és també difícil d'entendre el tracte que als Estats Units es dona als negres i la poca indignació que hi desvetlla un linxament.

A l'Europa central i oriental, però, els jueus han estat sovint objecte de vexacions i matances, i no pas a l'Estat mitjà solament, sinó que són ben contemporanis els records de pogroms sanguinants.

Però tant en el cas dels negres de l'Amèrica del Nord, com en el dels pogroms de l'Europa oriental, s'ha tractat sempre d'excessos de populatxo. Calia que Hitler i els seus nazis arribessin al poder, entremig de l'arronçament de gairebé tota la resta d'Alemanya, perquè la forma més brutal de l'antisemitisme fos adoptada des de les altes esferes, perquè el pogrom formés part d'un programa de govern.

Certament, no calia arribar a tanta puixança de civilització material per caure en aquestes diuègnes idees, pròpies d'una tribu primitiva.

Contra aquest salvatisme, ja ho hem dit, s'ha elevat tot el món. Ara que aquestes reaccions de vegades fan caure en un excés de sentimentalisme, que també té els seus perills, car els excessos de sentimentalisme priven la visió clara de les coses. Una mica més, i tothom trobarà que els jueus són la gent millor del món, i estarà disposat a veure en qualsevol semita un perseguit, i, encara més, a creure'l veritablement individu d'una raça elegida. I aquest argument de la raça elegida és precisament el que fan valer els racistes de tota mena, que es creuen que és la seva, precisament, la raça d'elecció. Així ho predica, entre altres insanitats, el bell Adolf, que sap d'oïdes tot allò que es va empecar aquell home pintoresc que era el comte de Gobineau, el pare espiritual, junt amb Houston Stewart Chamberlain, del pangermanisme.

Si tothom cal que protesti de les vexacions de què són objecte uns éssers determinats pel sol fet de pertànyer a una raça, també cal no creure que per aquest mateix fet hagin d'ésser superiors. Precissament en el cas dels jueus ens trobem amb una raça que sap espavillar-se prou en tots els rams en els quals excel·leix, i entre els individus de la qual és ben viva una solidaritat per damunt de les fronteres i de tota mena de separacions.

Actualment, en el món dels prestigis literaris que frueixen d'un renom internacional, hi ha un bon nombre d'autors jueus, que assolixen pertot un èxit la majoria de vegades desproporcionat a llurs mèrits reals. Coneixen tiratges fabulosos, són traduïts a tots els idiomes, les revistes i els diaris en van plens i llurs desplaçaments són seguits com si es tractés d'uns grans personatges de debò.

Doncs bé; cal declarar que no n'hi ha pas per tant, que hi ha més part de bluf que de res més, i que en aquest cas es pot ben parlar de conspiració entre jueus per a inflar desmesuradament uns pseudo-prestigis especulant amb la badoqueria general i l'esnobisme distingit.

No és aquest el lloc d'entrar en més detalls sobre la qüestió. Molt aviat, però, tindrem ocasió de parlar d'algun d'aquests falsos prestigis que, si haguéssim de jutjar per les aparences, caldria considerar com els més grans autors contemporanis.—C. R.

Any V. Núm. 221 - Barcelona, dijous, 27 d'abril de 1933

Deia Flaubert que res no li donava una millor idea de l'infinít com l'estupidesa humana. I Flaubert no havia vist la vaga d'aquests dies!

MIRADOR INDISCRET

Causes semblants

i efectes oposats

La crisi de públic que, segons els entesos, travessava actualment el tennis a Barcelona, ha estat de moment superada. Les tribunes del court central del Barcelona Lawn Tennis Club foren insuficients per a encabir el públic que volia presenciar els dobles del matx Espanya-Anglaterra per a la Copa Davis.

Maier i Durall, doncs, han demostrat que es poden omplir a vessar unes tribunes amb un partit de tennis.

El suplent de l'equip nacional, el jove Garriga Nogués, que després va jugar un partit d'exhibició, va demostrar, en canvi, que es poden buidar unes tribunes amb un partit de tennis.

Coses de l'esport

Un grup dels que a fora feien comentaris s'explicava el primer fenomen, del ple a vessar, amb aquestes paraules:

—A mi no m'estranya aquesta gentada; deuen ésser els socis del F. C. Barcelona que, en comptes de donar-se a la beguda davant dels resultats, han optat per un termini més esportiu i s'han fet tennistes.

Entre l'esport i el patriotisme

El darrer punt del doble del matx Espanya-Anglaterra va donar lloc a un dubte. Segons els jugadors anglesos, la pilota havia botat fora de la línia, i el punt final, el decisiu, no havia, segons ells, acabat el partit.

Atenent a la protesta, l'àrbitre va alçar el braç i els aplaudiments del públic varen cessar. Fou un instant d'emoció.

—Qui era el jutge de línia? —va preguntar l'àrbitre enmig del silenci més absolut.

—Jo! —va contestar amb respectuosa fermesa l'interpellat.

—I aquella pilota, què era?

I el jove linesman, adoptant l'actitud patriòtica escaient al cas, es posà la mà al pit i, amb laconisme espartà, digué només:

—Bona.

El públic va respirar de satisfacció. Els aplaudiments van reprendre més forts que abans i el jutge de línia fou molt felicitat.

Ben entès, més com a patriota que com a linesman imparcial.

L'amor a la lectura

Es veu que els articles incitant a la lectura que premia anualment la Cambra del Llibre comencen a tenir efecte. A l'administració de *La Publicitat* se'n van poder cerciorar prou, en ocasió de la venda extraordinària que organitzaren, per la darrera diada del llibre, de la traducció catalana de *Guerra i Pau*.

Com és sabut, l'administració de l'esmentat diari oferia un grapat d'al·licients. L'obra famosa de Tolstoi — una traducció catalana completa, quatre volums nodrits — era oferta a meitat del preu marcat, a un quart del preu marcat als subscriptors del periòdic i, amb finalitats de propaganda, de franc als subscriptors que en portessin un de nou o a les persones que es subscriuissin directament.

Doncs bé: va haver-hi més d'un ciutadà enginyós, d'aquells que se les pensen totes, que devia opinar que els vells subscriptors eren tan respectables, almenys, com els subscriptors novells, i de primer va anar a l'administració a donar-se de baixa i després es tornà a donar d'alta a la parada dels llibres, i se'n dugué els quatre volums.

Si s'ha pogut escriure la defensa — o, almenys, la justificació — del robatori de llibres, no serem pas nosaltres qui condemnarem aquesta hàbil i poc gravosa combinació,

que sembla feta per persones no solament amants de la lectura, sinó astutes.

Occitaneries

Dimarts de la setmana passada, els occitanistes que ens vingueren a visitar amb motiu de les vacances de Pasqua i de la commemoració del centenari de la renaixença, foren obsequiats amb un dinar a Miramar, amenitzat per una orquestra.

Quan aquesta atacà un dels trossos més moguts de *Carmen*, l'entusiasme occità assolí límits francament indescriptibles. Si els «palestrins» que quatre dies abans s'esgarriaren d'aquell discurs que reportàvem la setmana passada, ho haguessin vist, haurien perdut els sentits.

Com és costum, al final del dinar hi hagué discursos, algun en alguna llengua d'oc i tot.

Ens tocà de veí a la taula un incomprensiu que no es ruboritzà de dir:

—Quina llauna! Si almenys parlessin en francès, que els entendriem!

El mateix incomprensiu alludit, que després de consumir cada plat monologava: «A veure, què ens duran ara», en arribar al gelat — una coupe de les moltes que la fantasia dels rebosters fa decorar amb noms pomposos —, exclamà, en veu una mica massa alta:

—Quin gelat ens daran...? Una coupe...? Ah, deu ésser la *Coupo Santo*!

Santa innocència!

A la barriada del Poble Nou, com tothom sap per haver-ho publicat la premsa, s'ha constituït un Comitè per a combatre l'augment de tarifes d'autòmibus i tramvies.

Aquest Comitè representa tota mena d'entitats: culturals, econòmiques, polítiques...

L'Esquerra Republicana del Poble Nou, també, doncs, hi és representada, encara que sembli paradoxal per haver estat seta la majoria consistorial d'aquell partit que es prengué aquest anti-humil acord. Per cert que en la reunió general que l'esmentada entitat suburbial celebrà per adherir-s'hi, no gosant els socis — escamots disciplinats que són! — d'indisposar-se contra els seus edils i, per altra part, veient-se moralment arrossegats a secundar la protesta, acordà sumar-s'hi amb el ben entès d'anar «contra l'Ajuntament i no contra els homes».

Una làpida

Algú ens havia fet notar que era curiós que havent-se donat no fa gaire, a Sitges, uns freqüentats cursos de català, era més de remarcar que a la làpida posada al Cau Ferrat s'haguessin escollit uns quantes errades.

Després hem vist una fotografia de l'esmentada làpida, i no n'hi hem trobat tantes com s'havia dit.

Però el cas és que no havia d'haver-n'hi cap.

De Valentí a Rossinyol

A Sitges ha quedat constituïda una agrupació femenina denominada *El Ram de tot l'any d'En Santiago Rossinyol*, la finalitat de la qual, com el seu nom indica, consistirà a procurar que al peu del petit monument a l'il·lustrat fundador del Cau Ferrat es renovi diàriament el pom de flors. Això, naturalment, aquests dies ha estat el tema de totes les converses.

Un conegut pintor català, resident a Sitges, s'ho escoltava amb fredor manifesta. A l'últim no pogué estar-se de confessar als amics que acabaven d'assabentar-lo de la darrera novetat local:

—Què voleu que us digui, trobo que són gades de segar l'herba a les «vídues» de Rodolfo Valentí...

Mecenatge impensat

I posats a parlar de Sitges, ve a tomb explicar una anècdota del pintor Alfred Sisquella, que fa anys que resideix en l'esmentada població.

La cosa va passar quan Sisquella encara no era tan apreciat com ara dels col·leccionistes — que no és ni de molt el que es mereix —, però ja havia trobat una mena de protector que es gloriava bastant del seu migrant mecenatge.

Una vegada, per poder lluir que fins tenia un pintor de propietat, per dir-ho així, l'invità a un gran àpat, junt amb altres nombrosos comensals. Tot hi anava a dojo: segons frase del propi Sisquella, les llagostes pujaven i baixaven per les escales.

Però a mesura que els plats eren servits, el nostre pintor es posava més trist i pansit. En arribar al final, malgrat que no s'hagués mirat prim en res, la seva tristesa era tan manifesta, que un dels comensals no es va poder estar de preguntar-li:

—I doncs, Sisquella, què us passa?

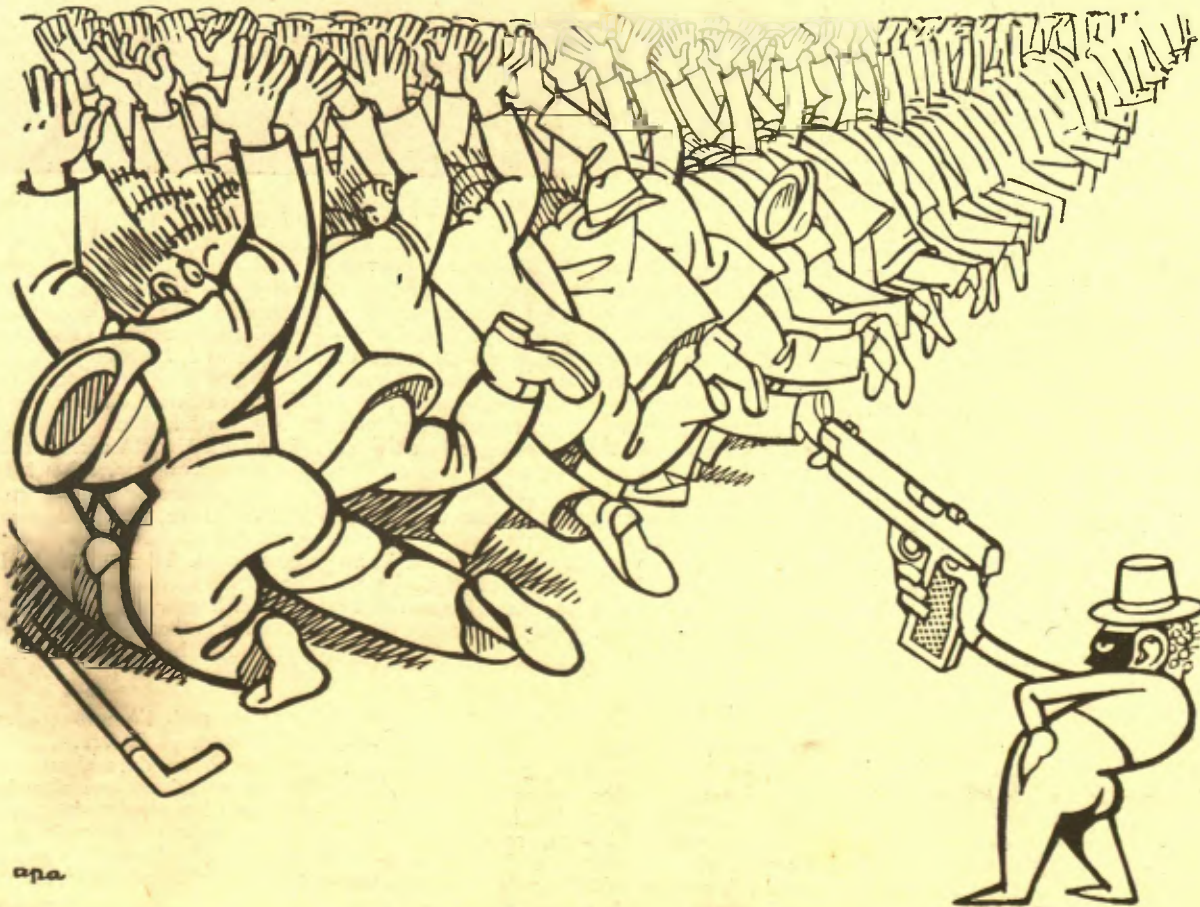
La pregunta féu botre el pintor.

—Què em passa? — exclamà —. Em passa que aquest gran àpat el començo a pagar jo!

En efecte, aquell mes Sisquella encara no havia cobrat res del que hi havia estipulat amb el seu esplèndid protector.

Els ràdio-oients d'enhorabona

Ràdio Barcelona commemorà diumenge a la nit la diada de Sant Jordi. Parlaren Roda i Ventura i Adrià Gual. Aquest finí el seu discurs ampuhós amb un «adéu-siau i fins a l'any que ve!» Felicitem els ràdio-oients catalans que es veuran lliures, almenys per un any, d'aquella prosa que l'Adrià Gual ha posat en ús per a l'entomisme d'inofensius aficionats a la T. S. F.

El terrorisme dels vividors o la vaga dels braços aixecats

ESTAMPES RURALS

La fira de bestiar de Verdú

UNA MICA, NOMÉS UNA MICA, D'HISTÒRIA

La fira de Verdú és, sense cap mena de dubte, una de les manifestacions més importants de la nostra ruralia. Com a fira, no n'hi ha pas cap altra que li passi la mà per la cara. A Catalunya, calla per totes.

La fira es celebra des de l'any 1378, i aquest privilegi fou concedit pel rei Pere III el Cerimoniós, a instàncies de l'abat del monestir de Poblet, privilegi que fou ratificat altres vegades, i és en 1508 que Ferran el

mules, matxos, cavalls, eugues, rucs i someres, de cara a la paret. On el carrer és més ample, en lloc d'una renglera, dues. Passar per aquest carrer, pels que no són de l'ofici, cregueu, no té res d'agradable. I es coneix de seguida els que ho són i els que no. Els primers passen i traspassen per entremig de la muralla de pots amb la mateixa naturalitat que un botiguer es passeja per la trinxera que formen el taulell i els prestatges. En canvi, els altres, no en vulgauen més de precaucions! No tenen altra

Un tros del firal de Verdú

Catòlic el confirma de nou i mana «...que els deu dies precedents a la fira de Sant Marc, no es podrà celebrar altra fira en lloc, poble o vila de 4 llegües als voltants de Verdú».

Cap allà l'any 1750, Tàrraga entaula un plet per disputar el privilegi de Verdú i fer-se seva la fira. Però els targarins no en sortiren pas.

I ara, prou història i anem cap a fira.

TÀRREGA-VERDÚ. UNA PESSETA

En parlar de la fira de Verdú no podem pas deixar Tàrraga en oblit. Hi juga un paper molt important, puix per Tàrraga han de passar la immensa majoria de persones i de besties que aquests dies fan cap a Verdú. Durant els dies de la fira, la plaça de Macià, de Tàrraga —lloc d'on surten els cotxes—, assoleix una animació trepidant. Els cafès i les fondes de Tàrraga fan, aquests dies, el seu agost. A les fondes paren llits a tots els reconcs i encara no en tenen prou. Els cafès tots vessen de taules pel carrer, i a dins i a fora tot són bruses negres, bastons, tractes, mules i unces. Molts tractes iniciats a Verdú s'acaben de cloure en algun dels cafès de Tàrraga.

Els cinc quilòmetres de carretera que separen Tàrraga i Verdú es converteixen gairebé tots els anys en un núvol de pols allargassat i amb algunes corbes; i per dins d'aquest núvol passa tot el tràfic de la fira. A més, gairebé sempre fa vent, molt vent, unes ventades que ho remouen tot i ajuden a mantenir flotant el núvol de pols. Hi ha qui diu que això del vent és una mesura sanitària. Com que tot ho remou i tot s'ho enduu, priva que els gitanos deixin a Verdú una veritable plaga de paràsits. Què és el que deurà passar enguany, perquè no ha fet vent. Va ploure i, és clar, tampoc hi ha hagut pols. Ara que a la fira, sense aquests elements, li manca caràcter.

Amb pols o sense, el tros de carretera de què hem parlat, és aquests dies una corrua. Camions, cotxes i omnibus de totes les categories. Carros i carrets que hi porten els que hi van per feina i els que hi van a matar l'estona. Molta gent a peu, perquè fet i fet, cinc quilòmetres es fan en una estona. El transèunt més important, però, és el pagès que torna de la fira, cavalcant orgullós damunt la seva compra.

VERDÚ. — LA PLAÇA

L'auto ens deixa a la plaça Major, davant de la Casa de la Vila. Entre els crits i les converses de la gent, els sorolls dels autos i les trompetes i les bufes de deu, hi ha un guirigall de mil diables. Sobresurten en aquesta plaça les parades de guarniments. Collars, sofres, *barrigueres* i bridons de formes variades i per a tots els gustos. Hi ha també les parades de fira, com hom les anomena, dedicades a la venda de quincalla i de joguines, tot a 95. Diversos grups amb una gitana al mig dient, amb el nom de *buena-ventura*, recargolades obscenitats per deu cèntims. Al davant de les *barques*, que balancegen tot el dia, hi ha sempre una reunió nombrosa d'admiradors de lligacames. Parades de ferro vell on hi ha de tot. En una d'elles hi vam veure uns estoigs contenint unes peces molt complicades de metall i ni-quelat. Vam preguntar per què servia i el venedor no en sabia res. Oh, i el do és que es va entestar a fer-mos-ho comprar. «Però, home, què en farem?», replicarem nosaltres, i aleshores ell saltà, ràpid: «Ah, és que jo sabia què fer-ne, quan ho vaig comprar?» En una banda de la plaça, dos o tres carros nous amb un S BENDE, innocent, sense gens de malícia. Davant d'uns quants senyors, dos gitanets de tres pams cada un, ballen deu minuts de *garrotin* per una *perro gorda*. Hi ha també les tauletes amb tovallols blanques dels torrons d'Agramunt. Les venedores es disputen qui pot cridar més. «Que són d'Agramunt! D'avellana i d'ametlla!» Els millors del món. Tasti's, senyor, tasti's i sabrà el que és bo!»

EL FIRAL

Després de comprar un bastó (perquè dur bastó és un requisit, si no obligat, poc se'n manca), ens en anem cap al firal, o sigui el lloc on hi ha l'exposició i el mercat d'animals. El firal està emplaçat al carrer més llarg i més ample de Verdú. A la part més estreta, a banda i banda, una renglera de

dèria que mantenir sempre el seu cos al màxim de distància de les potes.

A tot el llarg del firal, els baixos de la major part de cases són quadres. A les quadres, per regla general, hi ha els tractants, els que fan el negoci a l'engròs. Al carrer, els paguesos que van per vendre o canviar el seu animal.

Una bona dentadura

Al firal, tot són tractes, és clar. D'una quadra surt un aragonès alt i gros com un Sant Pau, brusa negra i boina i un ditet de puro als llavis. Dirigit-se a un pagès que tot ronsejant va allunyant-se, li diu:

—Quitate media onza, hombre.

Més avall entrem en una quadra on el venedor està fent l'elogi d'una *castanyeta*

Quatre gitanes i un «churumbel»

de tres anys davant de dos o tres que els agrada. És del camp de Tarragona, garlaire: «...però que no el veieu l'animallet? Si és del més fi que hi ha a la fira... Massa petita? No ho cregueu, home, no ho cregueu. Mireu: que no en sóc jo de petit? Doncs quan treballava la terra, ningú em passava la mà per la cara. Que no veieu que aquests grandassots quan s'han doblegat ja s'ha fet tard, home. Del preu, ja us ho tinc dit, no gasto gaires romansos, jo. I una altra cosa us diré: al pagès que jo li veng una mula, hi puc anar sempre a casa seva i no em manca mai un bon tall de llonganissa i una copa de vi ranci. No em regategeu, que no us en treurei ni cinc cèntims. Fixeu-vos bé en l'animallet, home. Si aquesta mula és un «martell»...

EL «GITANO BLANC»

Converses i tractes en sentiu de totes menes i per donar i vendre. Però, fet i fet, els millors tractes i fins potser el millor de la fira, és veure actuar els intermediaris, el tipus de «gitano blanc», com l'anomenen. Darrera els deu drets o bé l'unça de la comissió, no en vulgauen més de diplomàcia i mà esquerra. No és ofici per a gent jove. Van mig ben vestits. Coneixen tothom.

En vàrem veure actuar un en un tracte en el qual el pagès volia fira una mula a canvi d'un matxo mig atrofinat, amb l'addiment d'unes carretades de palla i alguns diners. Al tracte hi havia l'intermediari, el tractant, el comprador i dos paguesos que havien de fer de testimonis i que en tota l'hora no van obrir boca. Només assentien sempre a tot el que deia el «gitano blanc».

—Mira, Ton: tu i jo ja fa anys que ens coneixem. El teu pare... (aquí tota una història de família, llarga, llarga). Doncs ho has de fer bé, ho has de fer bé per mi i després perquè En Pep (el pagès) és un bon xicot i és pobre. Jo ja sé que el que ell et prometi ho complirà; i mira, en últim cas, si ell et faltés jo te'n corresponc. El matxet, de goig no en fa, però dona-li bon pinxo i al treball i a la quadra la bestia compleix. Au, digues-ho ben dit. En Pep farà la primera paga per la Mare de Déu d'agost: vint duros i una carretada de palla. El demés en dos anys. Apa, ja saps que a mi no em pots disgustar.

El negociant rumia una estona i diu:

—Set bitllets.

—Home, Ton, no ho fas prou bé. (I torna a engegar una altra història, però amb un to trist, de llàstima.)

Mentre xerra, el pagès rumia també i per dins va comptant i a l'últim diu:

—Bueno, i quan fan set bitllets?

Després que l'intermediari ha fet tres o quatre grans discursos, i no li han saltat les il·lustracions perquè se'n deu donar vergonya, el tractant afluixa fins a sis bitllets i es tanca el tracte.

EL CAMP DE PROVES

Són tres o quatre eres situades al darrella del firal. A les hores de tràfec sembla un circ de diverses pistes. Uns fan córrer una mula que tot d'un plegat s'encabrita i comença a engegar guitzes. Altres s'entesten a fer anar al trot una somera que, ai pobra, ja ni se'n recorda. Hi ha també els tècnics que examinen els animals, operació complicadíssima. La boca —el més essencial—; els cascos per veure si hi ha *gripaus*; les potes de dalt a baix i molt minuciosament per tal d'investigar si la bestia té *alifafes* o *esparverany*; i que sé jo quantes coses més! També és ací on enganyen les besties al carro i veureu que el venedor, per demostrar el bon tiro, estreny la màquina tant com pot i aleshores el carro no roda, l'arrosseguen.

GITANOS

Els gitanos es queixen molt de la fira. No és com abans, us diuen. S'endevinava que els paguesos han anat escarmentant i cada dia hi volen tenir menys tractes. Un gitano ens contava que aquests anys guanyen més diners les dones i la quitxalla dient la *buena-ventura* i ballant garrotins, que no pas ells fent tractes amb rucs i someres.

Les cèlebres *corrioles* s'han acabat. En contarem una que ja és vella, però val per totes.

Un pagès va a la fira a comprar una somera. Uns gitanos en tenen una que li agrada i demana preu. No és cara, però el pagès no se'n fia i vol fer la prova. Cap a les eres, i la pobra bestia, que és cega, dona tombos per l'era com si hi vegés, car fa una setmana que, a cops de tralla, li ho han fet aprendre de memòria.

El pagès, satisfet, paga i se n'enduu la somera. Encara no ha fet cinquanta passes li surt un gitano i li diu:

—Ai, fill...! On aneu amb aquest penquet? Ja li podeu comprar un violí i fer-la anar a tocar pels pobles... Què no heu *diquelat* que és cega...?

L'APERITIV

Gran Canària. — Gran Canària, vista en un mapa, té la forma d'un acàrid. Es de les illes més regulars i més simètriques que s'aguanten damunt de l'aigua. A unes quantes mils brases del desert de Sahara, encara en pot rebre però el vent càlid i fascinant. Quan desembarqueu a la part nord de l'illa on hi ha el port de Las Palmas, que com sap tothom és la capital, us fa l'efecte que us heu ficat en un mal país i que no sabeu com en sortirieu. I és que el litoral d'aquesta illa, com de totes les illes molt castigades pel vent i el salobre del mar, és enganyador. Té l'aspecte desarropat i desèrtic de la costa africana, i el port i la gent que crida i fa olla en el port, també són desarropats i també tenen un cor desèrtic i deixat de la mà de Déu. Després, quan us haureu internat pel país, veureu de seguida que les coses canvien i que malgrat que això és una terra castigadíssima per la manca de pluges, l'aglevat és tan fèrtil i tan generós, que fa els impossibles per alegrar-vos els ulls, amb fruiters densíssims, amb jardins que no s'acaben mai, amb una riquesa vegetal fantàstica, i amb aquestes palmeres que s'enfilen pertot arreu, altíssimes i ben nodrides. Les palmeres aquí donen la sensació que estan a casa seva i no són com les palmeres d'Europa, amb aquell aire de simetria, d'enyorament i de raquitisme.

Després d'haver voltat l'illa de dalt a baix, us adoneu que tot això és terra volcànica, fins en els punts on no es veu la forma del volcà apagat i els còrrecs plens de lava que fa mils i mils anys que ningú no s'ha cuidat de dur-la a un altre lloc; fins allí on l'estructura volcànica no es presenta amb tot el desenvolupament, veieu que només hi ha glevs d'erupció i de trontoll diabòlic.

Tampoc podeu entendre, quan sou a Las Palmas, que aquest país sigui una província espanyola. Els dos hotels confortables encarats al mar estan fets i pastats a la manera anglesa, amb aquella manca de confort i aquelles absurdes delicadeses i peculiaritats pròpies de la bona tradició anglesa. Us fa l'efecte que heu anat a parar a una colònia britànica perduda al mig de l'Atlàntic, que encara és viva la reina Victòria, i que a Londres les dones porten cotilla i unes falldilles molt llargues i es dediquen a l'espiritisme desenfrenat. Quan entreu als carrers de la capital, sentiu parlar un espanyol completament antillà, i veieu moltes cases que només tenen un pis, amb unes persianes verdes que en fer-se fosc obren com una mena de gatera i per aquesta gatera treu el cap una vella, la qual es posa a parlar molt baixet amb una altra vella. I això, que es repeteix indefinidament, us sembla que ja ho heu vist somiat o que us havien explicat que passava a Puerto Rico en temps d'Isabel II.

L'arquitectura de Las Palmas és completa de factoria colonial. Les cases de la gent adinerada són voltades de jardins i de galeries i miradors de fusta. La fusta té una importància molt gran en la construcció i la decoració. Es curiós veure com entre unes quantes parets sense cap estil, pintades d'un mangre una mica trista, ara es fan edificis de la més agressiva i de la més clínic moderna. Això es deu a l'arquitecte Miguel Martín Fernández de la Torre, germà del pintor Nestor.

La gent dedicada i distingida de Canàries ha començat a imitar els films americans en una forma molt més forta i més descarada que a la península. Aquí les noies diuen *okay* com si tal cosa. El whisky va a cap diner, i tota persona que s'estima coneix de cinquanta a seixanta cocktails diferents. Al costat d'aquesta gent que és amabilíssima i absolutament civilitzada, hi ha el poble amb totes les característiques d'un poble colonial. Servicial, una mica castigat, sense cap pretensió, amb marcadessos ascendents fisiològiques dels primitius guantxes, amb sang del continent africà una mica travessada, i amb indumentàries de revista negra. Això a la capital; al camp, el pagès es conserva més pur; hi ha noies finíssimes, d'una bellesa aclaparant; els homes són molt torrats de pell; recorden els valencians i els alacantins. A la part sud de l'illa ja fan pensar més en els mexicans dels films; alguns jo crec que ho saben, i es deixen un bigoti llarg untat de greix que inspira poca confiança. Malgrat aquest aspecte de coïnia que té el país, us adoneu que els canaris són més espanyols que la gent de la península; molt més que els andalusos o els murcians. Això es comprèn que sigui així per la raó que vivint tan lluny d'Espanya i essent en realitat un país africà, un cert desig de superació fa que els neixi aquesta voluntat de formar part d'un Estat europeu. Encara que Africa sigui tan pintoresc com es vulgui, i per aquí es crin uns cactus i unes palmeres de gran fantasia, i s'hi passegin uns camells que tapen el sol, Europa sempre és Europa i es comprèn l'orgull i la voluntat dels canaris en considerar-se tan espanyols com el que ho pugui ésser més.

A Canàries es pot dir que fins ara no hi ha hagut política. La gent per naturalesa és conservadora i no vol mals de cap. Aquí hi ha dues fonts de riquesa considerables que són la banana i el tomàquet. Les *plantaneras* són el poder econòmic d'aquest país, com les taronges ho són de València. La propietat està tan dividida com a Catalunya, i el pagès ja se sap que a tot arreu és conservador i no està per romansos. Al port de Las Palmas, s'han assabentat des de fa pocs dies, d'una manera molt vaga, de l'existència del comunisme, però això per ara aquí no té la més petita importància.

La impressió de conjunt que fa aquesta terra és d'un exòtic molt pujat i molt pintoresc, i les persones com jo, ayesades a badar intensament sobre els paisatges i a considerar la vida de les plantes i els animals tant o més que la vida dels homes, ens hi trobem com el peix a l'aigua.

JOSEP MARIA DE SAGARRA
Las Palmas, abril.

GUTENBERG, S.A.

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utilitatge per les Arts Gràfiques

Aguillers, 1 i Via Laietana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

Un català a la Xina

No és el títol d'una narració de viatges, com es podria molt bé suposar, sinó que es tracta que el nostre company Ramon Pei embarca el dia 28 cap a Xangai. Ho podem afirmar perquè hem vist el passatge i el pasaport; d'altra manera, tractant-se d'En Pei, no ens atreviríem a afirmar-ho. Donada la certesa del fet, hem de manifestar als amics d'En Pei, que no passin ànsia pel jove periodista, tota vegada que el seu cognom el posa a cobert de tota mena d'entrebancs, puix, com tothom sap, els generals xinesos de més categoria es diuen Pei i això farà que el tractin com de la família.

L'únic perill que correrà per terres xineses, és que els japonesos el considerin bona presa creient-lo un guerrer d'importació, la qual cosa fóra una veritable paradoxa, ja que En Pei — fóra de l'ús metafòric i intermitent d'una determinada arma — no n'ha manejada mai cap.

El·lisme anglès

Una colla d'alumnes i professors de la Universitat de Grenoble, no fa molts dies, visitaren Catalunya. Entre els turistes hi anava un anglès que féu el viatge de Tàrraga a Tremp a dalt de la coberta de l'omnibus junt amb un repòrter gràfic català que els acompanyava en aquest viatge.

Per matar l'estona se'ls va acudir cantar algunes cançons angleses que el nostre amic havia après dels discos i de la ràdio. Casualment en un tros que la carretera fa moltes corbes, el català engegà l'himne anglès, *God save the King*. Però tot just havia començat que l'anglès li digué molt seriosament i mig incorporant-se:

—Calieu, si us plau. M'obligueu a posarme dret i amb aquestes giragonses, podria caure...

Ingenuïtats

Un senyor gironí — comunicatiu, afable — entra, decidit, a les Galeries Maragall disposat a sortir de dubtes sobre una qüestió la importància de la qual sembla que és el mòbil del seu viatge a la nostra ciutat. S'adreça, preocupat, al primer dependent i li demana:

—Faria el favor de recomanar-me una bona acadèmia de pintura per a la meua filla?

El dependent cuita a complaure'l tan bé com sap i li anota un nom i l'adreça corresponent.

El foraster, visiblement reconegut, creu que la millor manera de correspondre a la cortesia és sincerar-se amb l'informador, i s'explica així:

—Ara vull que n'apregui força, i quan en sàpiga prou llavors li posaré un estudi i, miri, anar pintant i anar venent, anar pintant i anar venent...

Un cens de professors

La setmana passada, a l'Escola Normal de la Generalitat, es celebraren uns exercicis públics per tal de formar un cens de professors de llengua catalana.

Foren 217 els aspirants a aquest intel·ligent i patriòtic títol, entre els noms dels quals hi havia algunes conegudes personalitats del nostre món periodístic i literari.

A notar que no hi concorregué cap redactor de *La Humanitat*.

L'exercici delator

Entre les instàncies demanant la inclusió dels «sots-signats» a la llista d'aspirants a professors de català, n'hi havia algunes que contenien trenta i adhuc quaranta faltes de gramàtica, en un text de set a vuit ratlles.

Pompeu Fabra, president del Tribunal que havia de fallar els exercicis, féu pública aquesta anomalia mentre els seus llavis dibuixaven aquell seu somri tan característic com britànic.

Vint-i-cinc anys inútils

Un mestre forà demanà al Tribunal si seria possible de combinar un horari millor que l'assenyalat per la Presidència, per a la celebració de les proves. Deia:

—Des del meu *puesto*, m'ha semblat entendre...

I continuava:

—Ademés, jo crec que la segona prova es podria *aplaçar*...

Pompeu Fabra escoltava, nerviós, les observacions del mestre, el qual seguia imperterrit el seu discurs:

—...es podria *aplaçar* per un altre dia, doncs...

Quan Pompeu Fabra va sentir el «doncs causal» combatut tan repetidament per ell durant un quart de segle seguit, va asseure's tot descoratjat a la seva cadira.

Desmentiment

Segurament mal informat, o potser perquè s'equivocà de tinent d'alcalde, un col·laborador va escriure la noteta, apareguda fa alguns números en aquesta secció, donant compte d'una crida del Sr. Abel Vellilla als alcaldes de barri del districte del qual és tinent d'alcalde.

Fetes les degudes comprovacions, es desprèn, i així ho fem constar, que no existí tal reunió, ni es projecta cap homenatge.

SASTRERIA

F. Vehils Vidal

7, Plaça Universitat, 7
Direcció: M. PELLICER

REBUDA la primera col·lecció de novetats país i estranger, per aquesta primavera.

PREUS LIMITATS

DEL I SALÓ "MIRADOR"

Cent anys de feminitat catalana

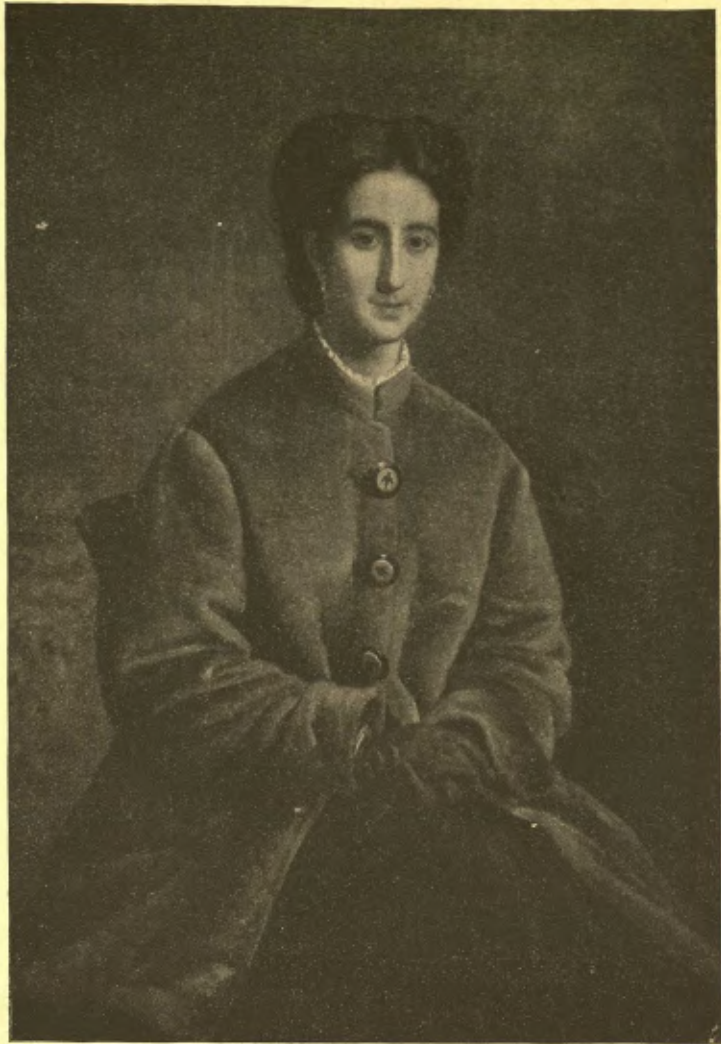
L'any 1835 marcà una evolució sensacional. Els reglaments de policia permetien que les dones, al teatre, seguessin barrejades amb els homes, llevat dels bancs de sota les llotges, que continuaven reservats als homes. El món canviava i calia seguir els avenços de la civilització. La nova moda, blasmada dels uns, lloada dels altres, fou, en suma, ben rebuda, perquè la dona d'aleshores, tot i tenir en compte l'absència de vida social a Catalunya, ja era lluny d'aquells temps que no gosava seure a taula si no li ho manava el marit. Després, la guerra del francès, encara que provocà un odi contra l'invasor que es féu extensiu durant força d'anys als afrancesats, proscrits arreu, ells i llurs idees i costums, havia, no obstant, afrancesat inconscientment el to de l'època, i d'esquiltlentes penetrava un oratjoll d'europeisme, i els avenços del segle, malgrat la taleia dels predicadors, s'obrien pas entre la gent més tançada.

Per això, l'educació de la dona de llavors, no és pas tan ingènua i poc estudiada com molts es pensen; ni és cert que les nostres àvies fossin persones d'ànima prima i cervell inactiu. Mala temporada, per no pensar! Dins la bullanga o la guerra civil no es formen caràcters tímids. Al contrari, en aquells temps existia una cultura del caràcter molt més intensa que ara, per exemple. I això no vol dir que caiguem dins l'error de perspectiva d'abominar del present, però tampoc volem caure en el contrari, de trobar dolent el passat. No fòssim com aquell erudit musical, que, ponderant la bellesa d'una melodia, feia remarcar que era del segle XII, com si fos molt més complicat trobar una bona melodia el XII que el XX, de manera que, reculant, ens trobaríem que al segle V fos gairebé impossible de trobar-ne amb cara i ulls. No; ens hem d'acostumar a creure que, tret dels temps prehistòrics, i encara, les persones, si fa no fa, han estat sempre igualment eixerides.

La dona d'una centúria enrera no podia faltar a aquesta llei. Es clar que els principis pedagògics i morals eren diferents: que la tirania del *què diran?* era més imperiosa; però les ànimes femenines saben créixer en profunditat i, no ho dubtem, que dintre les cases llurs, inconeguda i sense deixar rastre, més d'una dona havia posseït un gran caràcter, dominant i complex, i havia dirigit enèrgicament, amb la diplomàcia que calia, la vida de l'home i de la família. I més d'una, també, podria donar inacabables llicons a la seva néta d'avui dia, sobre el tema

del coneixement del cor humà. I això que l'una sortia poc de casa i l'altra va pertot arreu... i no té temps de fixar-se en res.

Cap als voltants de l'any de l'Exposició de 1888 hi ha una generació femenina molt particular. Gent benestant, criada lluny del contacte del món; prou feble per no voler modificar les lleis socials; però massa aviciada per tenir un concepte seriós de la vida, conrea alguna petita virtut tendra, com qui cria un canari o rega un test al balcó. No vol saber res del món i s'aparta del mal

Retrat per Marti i Alsina, exposat al I Saló «Mirador»

sense anar cap al bé. No sent intensament la família ni l'amistat. S'acaba de diluir en visites rituals on, a falta d'imaginació per malparlar de ningú, comenta les desgràcies que passen pel món: malalties, defuncions, trifulgues amb el servei, encarniment de la vida, etc. Es la burgesia una mica grassa, eixida de la menestralia enèrgica i prosaica, amb tot el prosaisme heretat, sense la compensació del caràcter, que donava a la gent menestral una llei de poesia.

Al segle XX la dona catalana segueix l'evolució del món, però d'una mica lluny, sense pressa, per no pendre mal. Ja té la llibertat, però encara no ha tastat les responsabilitats que se'n segueixen; moment deliciós, semblant a l'hora d'esbargiment dels col·legis entre classe i classe. Però no hi ha dubte que no durarà, i una altra mena d'obligacions tornaran a integrar-la dintre el dolor de la vida, que significa el treball. I qui sap si allunyada, treta del cercle familiar, sabrà, ja que la tendència l'allunya del clos de la família, convertir, mitjançant una influència benèfica del seu esperit, en una família tot el món, amb l'exercici de les seves típiques virtuts constructives i procurar més aviat basar-se en elles que en la imitació més o menys reeixida dels tics i defectes de l'home.

Mirant a fora

El pes de la història

Els socialistes francesos han celebrat un Congrés a Avinyó. Nombrosos delegats de la S.F.I.O. creien que les sessions tindrien lloc al Palau dels Papes i no fou sense una certa decepció que els feren saber que els havien cedit, només, el Palau de la Fira.

Un secretari, amb fins consoladors, explica que el Palau dels Papes no era prou digne per a un acte com un Congrés socialista, que és més important que un Concili i, a més a més, triar el Palau dels Papes podria dur la malastrugança d'un cisma d'Avinyó al cap de cinc segles d'altre.

Així i tot, l'acord, en aquest Congrés, no fou perfecte, i molts diaris han retolat sistemàticament les seves informacions: «El cisma d'Avinyó».

Socialisme alemany

Hom diu que la crisi actual de la S.F.I.O. és el contracop dels èxits de Hitler. Igualment que en 1914 la social-democràcia s'havia arronçat davant del Kaiser, ara s'ha tornat a arronçar davant del Führer.

La social-democràcia—han dit a Avinyó els partidaris de Léon Blum—, ha mort per manca d'esperit revolucionari.

La social-democràcia—han dit els partidaris de Marquet—ha mort per manca d'esperit democràtic.

La veritat—deia un parlamentari—és que la social-democràcia no ha existit mai. Tenta bones Cases del Poble, bones Borses del Treball, però gens de dinamisme polític. Fa poc he llegit una carta de Kautsky que diu que l'important, de moment, és protegir l'organització material del partit. Només té una idea: salvar els mobles.

Distracció

El professor Einstein, que es trobava a Los Angeles quan el darrer terratrèmol, ha explicat als entrevistadors europeus un cas més de la proverbial distracció dels homes de ciència.

El dia que es produí el seisme, es passejava pel jardí del California Institute of Technology amb el doctor Beno Gutenberg, una autoritat mundial en sismologia, parlant d'aquesta ciència, quan arribà un altre professor del mateix institut que preguntà què pensaven de la catàstrofe.

El doctor Gutenberg, pensant que es tractava del seisme del Japó, que s'havia produït pocs dies abans, va dir-ne el que en sabia; després, quan s'adonà de què es tractava, corregué al laboratori, on trobà les agulles dels instruments dansant follament.

Ja veieu —va dir—; he consagrat la meua existència a l'estudi dels terratrèmols, i una vegada que em trobo en un lloc on se'n produeix un, no me n'adono.

Una sessió històrica

Després de l'oferta del ministre d'Instrucció pública d'Espanya, Einstein n'ha rebuda una altra, com ja sap tothom: la d'una càtedra al Col·legi de França. El Berliner Tageblatt remarca que França ha ofert una càtedra de segon ordre, ignorant, o fent-ho veure, que pel Col·legi de França han passat noms tant o més prestigiosos que per la Sorbona.

La Cambra francesa, el projecte de llei creant la càtedra per al famós matemàtic, fou aprovat per unanimitat. Ha estat la primera vegada que, en aquesta legislatura, Louis Marin ha votat una proposició del govern.

Això no sembla res—remarcà Herriot—, però el cert és que acabem de celebrar una sessió històrica. Einstein ha realitzat la unió nacional. Ningú ja no es recordarà de les nostres discussions, que encara es parlarà del gest del Parlament francès acollint el savi perseguit.

El conservador gelós

A la discussió a la Cambra francesa del pressupost de Belles Arts, un dels oradors remarcà el fet que alguns conservadors de museus de província refusen, sovint, de prestar obres d'art al Louvre i contà aquest fet: «Quan l'admirable retrospectiva de Delacroix organitzada pel Louvre, un conservador d'un museu del Nord no volgué prestar-li una Medea, adquirida per l'Estat i dipositada en el dit museu. El mateix president del Consell, que era aleshores M. Tardieu, telefonà al conservador gelós intimant-li l'ordre de deixar el quadro. L'obstinat hagué de cedir, però respongué:—He d'inclinar-me a les vostres ordres, senyor president, però no oblidaré que en la meua vida de conservador de museu he conegut dos flagells: els boches i M. Tardieu.»

—He d'inclinar-me a les vostres ordres, senyor president, però no oblidaré que en la meua vida de conservador de museu he conegut dos flagells: els boches i M. Tardieu.

Dues mones més a Gibraltar

Darrerament, els diaris anglesos publicaven la curiosa notícia que a Gibraltar acabaven de néixer dues mones.

Segurament, hom dirà que una notícia així té un interès ben relatiu i no passa d'ésser un fet divers ben negligible. Però els anglesos no ho creuen pas així. Gibraltar és l'únic lloc d'Europa on una espècie determinada de simis, que ja porta el nom de «mona de Gibraltar», viu en estat natural i es reproduïx. Segons una vella superstició, Gibraltar deixaria de pertànyer als anglesos el dia que s'hi extingessin els simis. I els anglesos, tan amants de llurs tradicions, mantenen, com si fossin bèsties de gran valor, unes quantes mones. Fins, si no recordem malament, un oficial i un suboficial tenen la missió de veïllar per elles.

Racisme nordamericà

L'esportiu i l'home que no s'interessa pels esports.

—Weissmüller... Kojac... Barbuti... Kick... Osipowitch...

—Què llegeixes? Les llistes d'immigrants?

—No... la llista d'americans guanyadors dels darrers Jocs Olímpics.

L'ACTUALITAT INTERNACIONAL

Les converses de Washington

La política mundial, comprenent-hi aquella part econòmica que hi és connexa, segueix d'un quant de temps ençà un ritme tan desordenat que vol un veritable esforç intel·lectual per treure'n l'entrellat, i quan sembla que hom hagi arribat a comprendre-hi alguna cosa i formar-se un concepte aproximat, un cop d'escena ho trasbalsa tot i torna a submergir en la més destarotadora confusió. Les converses de Washington no han escapat d'aquest tarannà actual de les vicissituds internacionals. França i Anglaterra

és ben viu en la memòria de tots — amenaça de fer una cosa semblant.

Certament que la sistematització monetària internacional basada en el patró or, és essencial per a permetre la solució de tots els problemes que són la causa de la crítica situació actual, consentint una revisió de les tarifes duaneres que facilitaria els intercanvis comercials, donant a la indústria un major increment i eliminant l'actual desordre en els mercats.

Es de suposar que Herriot, tot i que la

La Casa Blanca, estatge del president dels Estats Units

havian acceptat la invitació del president dels Estats Units a un bescanvi directe d'idees sobre la situació general i l'estudi de les possibles solucions dels greus problemes en peu. Per això Herriot i Mac Donald han emprés la travessia de l'Atlàntic, un com a cap del govern anglès, l'altre com a «simple observador».

Era sabut que el principal punt polític sobre el qual havia de convergir l'atenció dels homes d'Estat reunits a la Casa Blanca, era la pau, el desarmament i la revisió dels tractats.

Mac Donald, sempre una mica enigmàtic i potser massa enclat a alimentar-se d'illusió — condició, aquesta darrera, excel·lent per a un tribú, però defecte greu per a un home de govern —, semblava disposat a llençar al fons del Tàmesis el feixuc i amoïnador fardell de la revisió dels tractats — que amb l'infelicitós pacte d'Ostia s'havia pensat carregar una mica sobre les espalles de les quatre grans potències occidentals — i estava ben disposat a arribar a un acord amb Roosevelt i Herriot sobre la qüestió de la pau, que s'hauria assolit mitjançant el desarmament, però previ l'establiment de les garanties de seguretat.

Desbrossat el terreny d'aquestes espinoses qüestions, els tres homes haurien hagut d'ençar-se amb el no menys difícil tema de la situació econòmica, que des de la postguerra encà s'ha agreujat progressivament gràcies a una infinita sèrie d'errors i, per què no dir-ho?, per l'enorme llibertat concedida a la més nefasta especulació capitalista. Els errors tenen l'atenuant en el fet que els homes no són infal·libles, i que la història no hi ha precedents d'una postguerra com la darrera, i per tant, en lloc d'aplicar mètodes ja experimentats, calia crear-ne de nous, refiant-se de l'encert. Però, quant a l'especulació, no hi ha prou paraules per blasmar-la. Potser és ella la causa principal de les espantoses condicions de misèria en què es troben tants milions d'éssers humans.

Mac Donald i Herriot navegaven sobre l'Oceà, probablement dedicats a perfeccionar llurs estudis de les propostes que havien de presentar a Roosevelt, quan ha intervingut el cop de teatre que ho ha capgirat tot: Roosevelt ha abolit el patró or, ha prohibit l'exportació del metall groc i ha instituit la inflació pel paper.

En un tal estat de coses, com seguir pensant en la pau i en el desarmament, quan pot perfilar-se a l'horitzó una veritable guerra econòmica, amb el seu teatre en el camp dels canvis, i que podria conduir fàcilment a la guerra de les armes?

El problema polític, en l'estret sentit de la paraula, passava de seguida automàticament a segon terme per cedir el lloc a l'econòmic. Abans es deia que sense una atmosfera de confiança mútua i de cordialitat política no podia aconseguir-se cap millorament en la situació econòmica internacional. Avui cal fer una afirmació oposada, és a dir que sense un aclariment de la situació econòmica no és possible d'examinar i de resoldre les qüestions polítiques.

El mateix Mac Donald, tot just arribat a Washington, en un missatge difós per ràdio als Estats Units i a Anglaterra, no ha vacil·lat a manifestar la seva sorpresa i el poc gust amb què ha vist la desvalorització del dòlar, creient que no és deguda a necessitats financeres, sinó a altres motius. A despit d'això, l'actitud adoptada pel Premier britànic apareix encara una mica enigmàtica. És cert que els interessos anglesos són els que més entren en joc en la qüestió.

França, per la seva banda, no ha pas vacil·lat a fer conèixer el seu punt de vista sobre la greu qüestió. La maniobra nordamericana pot tendir a allunyar indefinidament aquella Conferència Econòmica mundial sobre la qual s'havien posat tantes esperances com a eliminadora gradual de les causes de la crisi actual. Aquest perill ha estat immediatament percebut pel govern francès, que s'ha ocupat del fet nou produït als Estats Units en un Consell de gabinet, en el qual també s'han estudiat els mitjans per tal de conjurar-lo. Daladier ha volgut que de seguida fos feta pública l'opinió de França, la qual consisteix en la necessitat de restablir com més aviat sigui possible el patró or en totes les nacions, de la qual cosa s'havia d'ocupar inicialment la Conferència Econòmica. Ara no solament l'han abolit, o almenys suspès, els Estats Units, recorrent adhuc a aquell perillós expedient de la inflació, sinó que també Alemanya — el cas catastròfic de la qual en el passat

Ultims dies del nostre concurs de cinema. Vegeu la pàgina 8

ROSSEND LLATES

COM SEMPRES!

FUREST

presenta els gustos més seleccionats en

CAMISES A MIDA

amb creacions rebudes dels millors especialistes del ram, nacionals i estrangers

Passeig de Gràcia, 12 i 14

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correu: Apartat 190
Tel.: "Carbur"

BARCELONA
Mallorca, 239

Telèfon 79018

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Bergà (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99% DE PURESIA; Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT; Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MANGANES I FERRO SILICI :: SOCARRIMAT I SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BOMBES, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

COLISEUM

demà nit en

Sessió MIRADOR

Louis Jouvet
i Edwige Feuillère
en

TOPAZE

de Marcel Pagnol

Es un film Paramount
i el film de RENÉ CLAIR

ENTR'ACTE

EL CINEMA

DUES ESTRENES

FILMS I "STARS"

Les misèries del cinema no tenen fi ni compte. Misèries que es prolonguen i esdevenen regla, habitud. De fet, doncs, els films que ens importen, els films per la virtut dels quals el cinema viu i progressa i manté en nosaltres introntollable la confiança que li tenim posada, són els films que excepcionalment trenquen la regla i s'afirmen independentment respecte tot allò que en el món del cinema sembla llei. Obres de realitzadors excepcionals treballant en circumstàncies més excepcionals encara, circumstàncies que no es donen sinó molt rarament. Fixeu-vos-hi!

I de talent per inventar no sembla pas que en tinguin gaire els que decideixen de la producció corrent. Els arguments de *La Venus rossa* i de *Susan Lenox* no es fan remarcar per la seva originalitat, sobretot aquest darrer. La diferència entre els dos films, que presenten més d'un punt afí, és que el darrer és obra d'un home que sap just l'ofici, Sidney Franklin, i que l'altre és Sternberg, un temperament formidable, que es traeix àdhuc en els moments més insincers. I que consti que quan alludim l'argument, no alludim el tema en la seva forma general,

Greta Garbo quan encara no era Susan Lenox

Ombres blanques és del mateix autor que *Trade Horn*; *El món contra ella*, del mateix autor que *L'express de Xangai*.

Aquesta setmana que la gent ha acudit febrosa a veure dos films, atrets pel prestigi de les *stars* que en són protagonistes, és una bona setmana per reflexionar sobre una de les misèries del cinema, una de tantes, encara que potser una de les més importants: la confecció dels *scenaris* amb mires al llum de la *vedette*. La subjecció de l'anècdota a una sèrie de gratuïtats psicològiques que ha de permetre treure el màxim rendiment de la *star*. I encara si això fos fet amb solta, però la major part de les vegades cal convenir que no s'atén sinó a l'exploitació de la badoqueria més primària de la gent. Perquè Greta Garbo pugui exhibir-se en un pijama d'ocasió, caldrà que s'escapi de casa un dia que plour; perquè Marlene Dietrich pugui lluir un complet masculí, caldrà que es guanyi la vida en un music-hall. Les camés d'aquesta gran artista han decidit en el pensament del director una pila d'escenes. Quan s'ha confeccionat el guió, s'ha combinat de tal manera que permetés el major nombre d'ocasions per a exhibicions d'aquest gènere. Una dona d'un temperament dramàtic tan formidable com Greta Garbo, (recordeu *Anna Christie*, *La dona lleugera*, *Grand Hotel*), és obligada pels escenaristes a fer-se filmar en una pila d'escenes lamentables i inconsistents.

Agència exclusiva per a la venda de
MIRADOR
Societat General Espanyola de Llibreria
Barbarà, 16 *** Telèfon 14186

PANORAMA

Les sis bel·les de Hollywood

Segons el fotògraf Cecil Beaton són, per ordre: Norma Shearer, Marion Davies, Greta Garbo, Marlene Dietrich, Lillian Tashman i Ina Claire. Demanades les raons de la seva tria, el fotògraf ha dit: He escollit Greta Garbo perquè és absolutament boja (*absolutely mad*), i com que la follia és èter... sabeu? Marlene Dietrich és tan bella que no més Miquel Àngel seria capaç de pintar-la amb fidelitat. Ina Claire és un model de Marie Laurencin, és magnífica i sumptuosa i representa l'alegria de la joventut. Norma Shearer és una criatura exquisida, tan simple, tan natural, gens afectada. Lillian Tashman té les formes més perfectes que conec; el seu nas i els seus costats són uns poemes. Marion Davies és la personificació de la *girl americana*, i amb això està tot dit.

Després de publicada aquesta llista, el fotògraf rebé el consell d'estar-se uns quants dies sense sortir de casa, pel que pogués passar.

Sternberg declarà, però amb prudència, que el gust de Beaton era gairebé el seu. Segons ell, la beutat és variable d'un dia a l'endemà i la llista s'ha de revisar constantment. I dit això, féu la seva tria: Marlene Dietrich davant de totes, després Greta Garbo, Lily Damita, Clara Bow, Francis Lee i Joan Crawford. Afegí que parlava des d'un estricte punt de vista cinematogràfic i que les havia classificat per ordre d'*electricitat d'estudi* (llegiu *sex appeal*).

Un altre postor en escena, Alfred Santelle, opinà: Jane Keith, Catherine Dale Owen, Norma Talmadge, Billie Dove, Corinne Griffith i Anna May Wong.

Un premi italià

Conjuntament a un premi literari que Viareggio atorga cada any, s'ha instituit un premi de cinema, o dos premis, millor dit: un per als films italians i un altre per als films estrangers. Un jurat, les decisions del qual seran inapel·lables, triarà entre els films projectats en les pantalles italianes des del dia 1 de juny al 31 de maig de l'any següent. El premi consistirà en quatre medalles d'or, per als dos directors i els dos argumentistes dels films designats.

El Premi cinematogràfic Viareggio serà atorgat ja aquest any.

La sort d'Henry Garat

No es pot dir que Henry Garat hagi triat el millor moment per anar a Hollywood. A penes arribat, es tancaren els bancs. Pocs dies després, les cases productores reduïren d'un 50 per cent les pagues superiors a 50 dòlars per setmana i un 25 per cent les inferiors a 50 dòlars. La mateixa setmana se li cremà l'auto nou. I, per si no fos prou, el terratrèmol li esquerdà la casa.

Quan la primera sotragada sísmica, Garat estava a l'estudi cantant amb Janet Gaynor. El treball s'interrompé i tothom sortí a fora. Garat va exclamar:

—No hauria dit mai que la meua primera cançó en anglès fes uns efectes semblants!

Aproveïeu els pocs dies que queden per a pendre part al CONCURS «MIRADOR». Ompliu i curseu el butlletí de votació inserit a la pàgina 8.

MIRADOR

presenta demà nit al

• COLISEUM •

Es un film Paramount

ENTR'ACTE
de RENÉ CLAIR

EL QUE SOVINT NO SE SAP

Com es fa un film

Fins no fa gaires anys, el públic només coneixia, de les pel·lícules, els principals actors i la casa editora. Es deia: «tal film de Douglas o de Charlot». Avui, gràcies als esforços d'una propaganda intel·ligent, el públic s'ha familiaritzat amb els noms d'alguns directors importants i ja es parla d'una obra de Pabst, de René Clair o de Mamoulian. Però, a més a més dels artistes i dels directors, hi ha molts altres elements que col·laboren en la realització d'un film, alguns

sinó que la suposada economia resulta ésser una despesa més gran, ja que les dificultats comencen a sorgir en el *set*, on cada minut perdut representa un dineral.

Podem dividir els elements de què es compon un estudi, pel que es refereix al personal, en dos grans grups: comercial i artístic. Al cap del primer sol haver-hi els directius de la casa, mentre que el segon és integrat per elements contractats, ja per llarg temps, ja per a cada producció. El *producer* és l'element d'enllaç entre un grup i l'altre, i li pertoca d'harmonitzar l'interès comercial amb les necessitats artístiques de la producció; ell ha d'encarregar els decorats, contractar els artistes, triar el personal, etc., dintre dels límits del pressupost que se li assigna per a cada producció i defensant els interessos de la casa sense perjudicar la part artística.

En la realització artística del film també podem distingir dos grups: serveis de realització pròpiament dits, encara que, de debò, uns i altres contribueixen a l'èxit o al fracàs d'una producció.

Entre els serveis auxiliars, cal esmentar: els d'escenaris (autors, dialeguistes, traductors, etc.); vestuari (modistes, costura, etc.); decorats (arquitectes, dibuixants, pintors, decoradors, etc.); música (orquestra, compositors, mestre de cant, etc.); accessoris (en carregar de procurar els objectes que han de completar el decorat o poden ésser necessaris per al film); la *régie* (el treball de la qual consisteix a seleccionar els figurants i cercar els tipus que calen per a cada producció; així, per exemple, les llistes de la *régie* dels estudis Paramount

de Joinville contenen més de deu mil noms, de totes les nacionalitats, de totes les races i de totes les classes socials, joves i vells, bonics i lleigs, normals o esguerrats); per últim, el maquillatge.

Els serveis de realització pròpiament dits són: direcció (director, director de diàleg, ajudants — dos, generalment — i *script-girl*); fotografia (operadors amb llurs respectius ajudants); so (un enginyer amb el seu ajudant); muntatge, sincronització, laboratori, equip elèctric i tramoista.

Amb lleugeres variants, aquesta és l'organització dels grans estudis cinematogràfics, i encara que no és possible explicar, per separat i detalladament, en el curt espai d'uns articles periodístics cada un d'aquests serveis, procuraré, en un altre article, almenys donar una idea del treball dels més importants, introduint els lectors a l'interior d'un *set* en plena producció, i deixant de banda l'organització comercial de les cases productores.

DECARLO

Filmació d'una escena de públic d'un hipòdrom

dels quals, per la importància del treball que els és encomanat, mereixen ésser esmentats.

Com es fa una pel·lícula? Vetaquí una pregunta que a primer cop d'ull sembla de fàcil contestació, i ho seria en efecte si jutgéssem per algunes de les pel·lícules que ens presenten. Però és que fer una bona pel·lícula no consisteix simplement a filmar escenes i enregistrar diàlegs. Abans de començar a rodar, és indispensable un treball llarg i laboriós, cal preveure els més mínims detalls i procedir amb tota cura a la tria de director, personal i artistes.

Moltes vegades, per una economia mal entesa, deguda a les exigències d'un negoci purament comercial, en el qual l'art ha de supeditar-se a les necessitats d'una explotació i a les capacitats de realització, es comença a rodar havent prescindit d'aquest treball de preparació o havent-lo fet de pressa i corrents. Això és un greu error. No solament en pateixen, en aquest cas, els resultats artístics, que solen ésser deplorables,

Dissabte, dia 29,
dues estrenes de laExhibició primera de la representació
oficial a EspanyaA. E. C. • PROVENÇA, NÚM. 273
B'ARCELONA

FEMINA

per

Lilian Harvey

(eternament entremaliada)

i
Henry Garat

(xarman com mai)

Avui, dijous, estrena al
Cinema Catalunya
d'un doble programa, format per:

Comèdia deliciosa

MENSAJE SECRETO

Theodor Loos i Lil Dagover

Drama d'intrigues
i espionatge

EL TEATRE

DE LA NOSTRA RENAIXENÇA TEATRAL

Precisions de detall

Josep Artís inseria a MIRADOR un article que, ultra descobrir la seva erudició en l'ample camp de la renaixença teatral catalana, aportava proves convincents a qüestions que al meu entendre restaven encara una mica confuses.

Josep Artís, amb una deferència que agraïxo, accepta, encara que això esquitxi l'extens panorama renaixentista teatral, la meua delimitació que comprèn des de l'estrena de *L'Esquella de la Torratxa* (24 de febrer de 1864) a la de *Tal faràs, tal trobaràs* (4 d'abril de 1865) i que marca, i en aquest punt crec que coincidim, l'evolució dels nostres autors cap al conreu d'un nou gènere: el drama. El testimoni mateix de Conrad Roure evidencia la novetat que l'obra d'En Vidal representava — «Tots ens vam posar a riure — diu Roure — quan sabérem que havia escrit un drama en tres actes» —. Entre ells, hi havia el més escèptic autor de la colla. Un any més tard, però, l'èxit de *Les joies de la Roser* era una rèplica valuosíssima a la rialla despectiva d'antany.

Josep Artís assenyalava les falles principals de què es ressent el meu darrer article *Un moment interessant*. Són: «Francisc de Sales Vidal estrenà l'any 1864 a Vilanova.» «Pau Pi, que hem de suposar un pseudònim, no estrenà fins el 1865.» «Manuel Angelon, que els anys 1856 i 58 es presentà com autor dramàtic, no reinicià fins el 1876.»

He d'objectar a la primera falla que les meves cites eren únicament de les estrenes a Barcelona. No feia per tant menció a *Un engany a mitges* — crec que és a aquesta obra que fa referència Josep Artís —, com tampoc anomenava la joia que Josep Maria Arnau havia donat a conèixer el dia dels Innocents de 1864 al Teatre Principal, d'Arenys de Mar.

Artís afirma que en la naixença del teatre català no hi ha confusions ni dubtes de cap mena. «Penso — diu l'articulista — que tot està perfectament escatit i concretat.» Artís oblidava, però, que ell mateix en escriure: «Pau Pi, que hem de suposar un pseudònim...» evidenciava una inseguretut. Pau Pi, pseudònim de Manuel Lasarte, estrenà a l'Odéon, abans del drama d'En Vidal i per tant en el període per mi assenyalat, la comèdia en dos actes *Les tortugues: el carril* (27 de març de 1865). Serveixi la cita de resposta i el nom de Manuel Lasarte d'aclariment.

De Manuel Angelon confesso el meu error nascut d'una referència evidentment equivocada. Jo situava l'estrena de *Setze Julges* a l'any 1864 (13 d'agost). Ignorava, per tant, que es tractés d'una reposició; el mot «estrena» que acompanyava el programa del

Tivoli en la data transcrita, n'és la causa.

Josep Artís aporta encara una prova convincent a la qüestió del pseudònim de Josep Maria Arnau. Cal però limitar-ne l'ús que en féu l'autor de *La mitja taronja* i que Artís esten a dues comèdies. *A l'altre món* és l'única obra en què l'empra; a *Un pollastre eixalat* dona ja el seu nom, encara que per aclariment del públic l'acompanyi el de Jeroni Tafanell. Tot fa creure que l'adopció

després, ja he parlat del belluisme.
Josep: «Així fa les seves coses, i en aquest punt crec que coincidim, l'evolució dels nostres autors cap al conreu d'un nou gènere: el drama. El testimoni mateix de Conrad Roure evidencia la novetat que l'obra d'En Vidal representava — «Tots ens vam posar a riure — diu Roure — quan sabérem que havia escrit un drama en tres actes» —. Entre ells, hi havia el més escèptic autor de la colla. Un any més tard, però, l'èxit de Les joies de la Roser era una rèplica valuosíssima a la rialla despectiva d'antany.»
Josep Artís assenyalava les falles principals de què es ressent el meu darrer article Un moment interessant. Són: «Francisc de Sales Vidal estrenà l'any 1864 a Vilanova.» «Pau Pi, que hem de suposar un pseudònim, no estrenà fins el 1865.» «Manuel Angelon, que els anys 1856 i 58 es presentà com autor dramàtic, no reinicià fins el 1876.»
He d'objectar a la primera falla que les meves cites eren únicament de les estrenes a Barcelona. No feia per tant menció a Un engany a mitges — crec que és a aquesta obra que fa referència Josep Artís —, com tampoc anomenava la joia que Josep Maria Arnau havia donat a conèixer el dia dels Innocents de 1864 al Teatre Principal, d'Arenys de Mar.
Artís afirma que en la naixença del teatre català no hi ha confusions ni dubtes de cap mena. «Penso — diu l'articulista — que tot està perfectament escatit i concretat.» Artís oblidava, però, que ell mateix en escriure: «Pau Pi, que hem de suposar un pseudònim...» evidenciava una inseguretut. Pau Pi, pseudònim de Manuel Lasarte, estrenà a l'Odéon, abans del drama d'En Vidal i per tant en el període per mi assenyalat, la comèdia en dos actes Les tortugues: el carril (27 de març de 1865). Serveixi la cita de resposta i el nom de Manuel Lasarte d'aclariment.
De Manuel Angelon confesso el meu error nascut d'una referència evidentment equivocada. Jo situava l'estrena de Setze Julges a l'any 1864 (13 d'agost). Ignorava, per tant, que es tractés d'una reposició; el mot «estrena» que acompanyava el programa del

Autògraf d'«Els banys de Caldetes», de J. M. Arnau

d'aquest pseudònim va ésser circumstancial, adhoc potser «consellat pels seus amics. Exposar els motius que tinc per a pensar així.

En la primera comèdia catalana de l'Arnau que en estrenar-se no anà acompanyada del nom de l'autor, a l'original *Baños y amores* i més tard *Els banys de Caldetes*, hi ha la signatura de J. M. Arnau. En *A l'altre món*, sarsuela en tres actes, refosa després en dos de comèdia i representada el dia 28 de juny de 1865 al teatre Varietades, hi són llegibles el nom i el cognom de l'autor, així també a *Un pollastre eixalat* i a tots els altres originals que jo guardo. El pseudònim devia ésser adoptat a darrera hora i únicament per a la representació. En imprimir-se, Arnau desdii també de molts autors. En *Els banys de Caldetes*, edició de 1865, consta el seu veritable nom i en *A l'altre món* és l'únic autor d'entre els cinc que formen la col·lecció d'obres teatrals editades fins aleshores per I. López (1866) que no és conegut per cap pseudònim.

Voldria ara poder satisfer plenament l'interès que Josep Artís es pren per l'estrena de *Lo Rei Micomicó* i donar-li els detalls que en el seu darrer article em fa l'honor de demanar-me. Em trobo però amb la impossibilitat d'ampliar, fora de la data, noves sobre aquesta estrena.

Les notícies que jo en tinc les he trobat en el llibre *Historia del Renacimiento* de Francisco Tubino. A la pàgina 206 del primer volum, parla de *Lo Rei Micomicó* representada — diu — la nit de l'11 de febrer de 1838. Tot fa creure, i així ho assenyalava Elias de Molins en el *Diccionario biográfico de Escritores y Artistas catalanes del siglo XIX*, que les notícies de Tubino són facilitades per algú que formà part de la monarquia micomicona. En cap més llibre, ni en els que fan referència a l'estat revolucionari de Barcelona en aquella època, no he pogut trobar el més petit indici; encara que el nom de Terrades hi és freqüent, cap no esmenta l'estrena de *Lo Rei Micomicó*, i això que Tubino fa constar la transcendència de la comèdia i adhoc assenyalava l'actitud de les autoritats.

J. M. MIQUEL i VERGES

LA MUSICA

Paul Hindemith

El quartet «Pro-Arte» de Brusselles entre música de Haydn i Beethoven ha fet sentir-ne de Hindemith. Diríem entre música modelada i històrica i, per tant, clàssica, música modelada i històrica i, per tant, neoclàssica. El que resulta curiós és com aquest músic que ara parla per Alemanya vulgui ésser un clàssic amb el llenguatge, millor la «koiné» dels romàntics. Strobel, l'únic que ha comentat seriosament Hindemith, explica com fins l'op. 16 pot sentir-se en evolució la sèrie Brahams, Strauss, Schumann, així com ha arribat a un gran músic la sèrie fineix, i Hindemith és exaltat a creador d'un lirisme extens de registració des de «la tendresa a la ferocitat». El quartet op. 22 ens revela, però, la continuació de la sèrie lírica cap a expressions afins a les dels músics francesos. Les dues posicions antiwagnerianes, concretament contra el cromatismes expressionista i contra la forma unificada que són representades en començar el segle per Schönberg i Reger, han entrat amb Hindemith en un període de lirisme i això farà sempre que la música en surti, si més no, un punt menys agressiva i demostra també com a Alemanya els més vells són els més agressius.

R. B. P.

Avui, dijous

a les deu de la vetlla, a les

Galeries Laietanes

amb motiu del

I Saló Mirador

dedicat a «Cent anys de retrat femení català», tindrà lloc una vetllada literàrio-musical dedicada al segle XIX

Conferència de

Francesc Pujols

sobre

El renaixement literari català i la tuberculosi

Recitacions líriques, àries d'òpera, música «da camera» i ballables amb la col·laboració de reputats artistes

Per a invitacions, a MIRADOR i a les «Galeries Laietanes», mitjançant targeta. Per l'exigüitat del lloc de què es disposa, les invitacions són limitadíssimes.

Subscriuiu-vos al catàleg del I SALÓ MIRADOR que apareixerà la setmana vinent

LA DANSA

Alícia Calado

Una dansarina local que ha arribat a ésser primera ballarina del Liceu sense passar per la Pauleta? Heus ací una cosa extraordinària. Com ha anat això? No ho sabem. Segui com sigui, Alícia Calado ha trencat la tradició. Allionada per la mestressa de ball Monroe, aquesta noia ha actuat com *primèrrima* al nostre Gran Teatre durant les dues darreres temporades. Amb vocació i força de voluntat, amb facultats per donar i per ven-

una ballarina com Alícia Calado que coneix a fons el seu ofici, dominat a còpia d'austeritats i sacrificis, ha d'ésser estimulada en un país com el nostre on, en el clos de la dansa, les aproximacions i les improvisacions estan a l'ordre del dia.

I ara parlarem succintament de les danses que formaven el programa de la sessió que Alícia Calado va donar diumenge al matí al Teatre Barcelona. Dins la modalitat clàssica, el *Minuet* de Boccherini i el *Vals* de Mussorgski foren les danses que ens varen satisfer més. El *Minuet* fou executat amb una finor, una delicadesa i un bon gust exquisits. Sense cap mena d'esforç, els passos, dibuixats amb una puresa lineal absoluta, es descabdellaren amb suavitat perfecta. En el *Vals*, de composició no tan elemental com la de les altres danses, molt més complex, cal destacar la bellesa de les arabesques sobre la punta i la precisió de les cabrioles. Hauríem volgut els *jetés tournés* més amples i els *entrechat* més creuats i més marcats. Unes voltes amb actitud i els *développés* de la *Primavera* de Sinding són també dignes d'elogi. Quant a la *Mort del Cigne* de Saint-Saëns, tota ballarina que l'executi ha de lluitar forçosament amb el record de la genial Pavlova. Després de la creació que en féu la gran Anna, totes les altres interpretacions no resisteixen la comparació. Alícia Calado ens demostrà amb aquesta dansa la força extraordinària de les seves puntes. Però els seus passos i els moviments mecànics de les seves mans eren mancats d'expressió. Dels balls espanyols, el *Bolero* 1830 fou aquell que més ens va plaire. Precisa-

Alicia Calado

ment pels passos d'escola que conté i perquè ha d'ésser ballat amb el més pur estil clàssic, el que domina Alícia Calado. Per la mateixa raó, els *Ballets catalans*, executats amb admirable netedat, han d'ésser també elogiat. La *Farruca* de Pepe Hurtado, molt grisa i sense energia en les mans ni en els peus, i la *Dansa de la por* de Falla, sense intensitat dramàtica, foren, al nostre entendre, les danses més fluïdes.

Cal remarcar, finalment, el *sincronisme* absolut de música i passos que existeix en les danses d'Alícia Calado. Josep Paltré, com a pianista, no és res de l'altre món. Però sap seguir la ballarina. L'excel·lent guitarrista Pepe Hurtado acompanyà la *Farruca* amb el seu virtuosisme matísat.

SEBASTIÀ GASCH

Un èxit esclatant

- **Gitta Alpar**
la seductora de la veu divina
- **Gustav Froelich**
el galan de la simpatia
- **Carl Froelich**
el director de Noies d'uniforme

tots tres junts en el film

Una història d'amor con-fada en mig del vertigen d'un espectacle captivant

VEGEU-LO CADA DIA AL

Fantàsio

ACTUALIDADES
 Ràmbia Catalunya, 37 - Telèfon 11701

- **Gaumont Super News**
Reportatges d'actualitat.
- **Magazine Atlàntic**
Comentat en espanyol. Curiositats i raritats mundials.
- **Paramount News**
Les últimes notícies mundials.
- **U. F. A. Actualidades**
Festes tradicionals en l'antiga ciutat Rotweil.
- **Eclair Journal**
La vida a Alemanya sota el nou règim, comentat en espanyol. INTERVIU amb l'eminent PROFESSOR EINSTEIN en Coq-sur-Mer, expulsat d'Alemanya pel Govern Hitler.

Continua des de les onze del matí a la una de la nit.
 Localitat única: UNA PESSETA
 Aparell Western Electric.

PRÒXIMAMENT
 Josep Santpere
 Rafel Arcos
 Carmelita Aubert
 H. Morel
 i Jaume Planes
 EN EL FILM NACIONAL
Mercedes
 Direcció: J. CASTELLVÍ
 Producció: «Barcelona-Films»

PUBLIC CINEMA
 Passeig de Gràcia, 57. - Telèfon 79681
 De les 3 tarda a la 1 matinalada
Altra vegada (divertit dibuix)
Noticiari Fox Sonor
 S. S. Pius XI beneeix els fidels de tot el món
 Partit de futbol Espanya-França
 Esbart dansaire al Poble Espanyol
SU MAJESTAD EL BEBÉ
 Nota: «La Perla Mallorquina» obsequiarà tots els espectadors amb un exquisit caramel «Deliciosa».

LESLLETRE

Què cal traduir? VARIETATS

La publicació recent d'*Els Indiferents* de l'italià Moravia — a la col·lecció A Tot Vent de la benemèrita Proa — dona peu a tractar del paper que un sistema de traduccions podria assolir en el millorament de les nostres coses.

Es per tothom evident que la tasca de traduir afina l'estil, donant-li flexibilitat, i enriqueix el lèxic de la llengua traductora. Evident, també, que res no pot donar maduresa a un poble tant com la incorporació a la seva cultura dels valors universals: la

haver encarnat el *contenutismo* en un moment àlgid de la lluita entre estilistes (amb llur cenacle, *L'Italia Letteraria*) i partidaris del contingut; èxit, doncs, dependent d'una qüestió d'estratègia literària que no pot interessar gaire un no italià. Un estil gens acurat (a senyalar que el mot «indiferent» es troba dos i tres cops per pàgina com si a força de repetir-lo hom volgués justificar el títol) ha servit a Moravia per bastir uns pocs personatges falsos a còpia d'ésser llieners — la mare, l'amiga — o incongruents,

La Diada del Llibre

Ja hem celebrat una altra Diada del Llibre. Malgrat la pluja de la nit anterior i de les primeres hores del matí, les parades a l'aire lliure pogueren treballar tot el dia, i àdhuc, pel que fa a molts quioscos de la Rambla, ben entrat el diumenge, fins a l'hora que surten els excursionistes i arriben els primers cistells de flors a les parades i els camions de verdure als mercats.

Es difícil saber exactament, és a dir traduït en xifres, el resultat de la Diada. Si preguntàvem pels llocs de venda, obteníem respostes en tots sentits. Per exemple, els quioscos de la Rambla, amb poques excepcions, declaraven haver venut menys que l'any passat, i ho atribuïen al fet d'haver-se'n establert tan gran nombre de parades supernumeràries.

Sigui el que sigui, el fet és que resulta molt difícil de superar rècords batuts en l'escamentament comprensible engrescament d'altres anys, engrescament que potser no minva, però almenys resta estacionari. El que ja no resta estacionari, sinó que ha minvat netament, és l'afició a comprar llibres durant tota la resta de l'any. Si havíem cregut que aquesta festa deixaria uns resultats durables, hem de reconèixer que no ho encertàrem pas. Es veu que per la Diada del Llibre compren llibres sobretot els que no en compren tota la resta de l'any. Però, d'altra banda, cal confessar que fet i fet això és un avantatge de la Diada. Sense ella encara es vendrien menys llibres dels que desgraciadament es venen. I almenys és una petita sort que hi hagi un dia cada any que comprin algun llibre els que no hi han pensat mai.

Una altra qüestió és la de la qualitat dels llibres que es compren en tal dia, o, potser, la de la qualitat dels que es publiquen especulant amb l'afició que aquell dia té la gent a comprar i amb la desorientació del públic, mancat de referències sobre unes obres amb la tinta encara humida.

Un comentari italià a un llibre català

En el darrer número de la *Nuova Antologia*, Eugenio Mele dedica una àmplia recensió a la *Historiografia* de Ramon d'Alòs Mone, publicada en la sèrie d'*Autors catalans antics* per la meritiíssima Editorial Barcino. L'autor de la recensió desitja que aquesta obra desvetlli interès a Itàlia, on les relacions històriques, comercials i intel·lectuals amb Catalunya foren intenses des de finals del Doscents a darrers del Quatrecent.

Remarca que el nucli principal del volum és constituït per abundants pàgines de les quatre grans *Cròniques* catalanes, les quatre perles de la nostra literatura, segons Morel-Fatio: «Si Catalunya no té, o, per dir-ho millor, no ens ha transmès, una poesia èpica popular, de la qual per altra banda es conserven traces en les cròniques totes impregnades de matèria èpica, bé pot gloriarse de tenir la gran epopeia nacional per mèrit dels seus cronistes — Jaume I, Desclot, Mun-taner i Pere III —, que, més que narrar, sovint han cantat, en pàgines paragonables a les de les cançons de gesta, les empreses dels seus comtes-reis i del seu poble».

La recensió de Mele, molt completa, model d'aquesta mena de treballs informatius, és una bona introducció per al lector italià en la literatura històrica catalana, força poc coneguda al mateix, en gran part per la inassessibilitat de molts textos que una editorial com la Barcino té cura de posar a l'abast d'un públic nombros.

Un judici sobre Gide i la "N. R. F."

Fa molts anys, el polemista Henri Béraud partia en guerra contra la «capelleta» de la *Nouvelle Revue Française*. D'aleshores ençà ha passat temps, la *N. R. F.*, almenys en els llibres que ha publicat, ha acollit molts autors distants del credo de la capelleta inicial, i Béraud mateix, si no ha retractat les afirmacions del seu pamflet, ha fet distingos.

Ara, però, ha estat un autor, que havia vist llibres seus editats en els primers temps de la *N. R. F.*, el que en unes declaracions recents ha dit les coses més fortes contra el grup format al voltant d'André Gide.

Aquest autor és André Suarès i la revista que ho ha publicat és la més independent — sense deixar mai d'ésser seriosa ni allunyada de tot partidisme —, la més deslligada de compromisos amb autors i editors. Parlem de *Les Marges*, fundada i inspirada per Eugène Montfort.

Heus ací el que ha dit André Suarès sobre la *N. R. F.*:

«L'últim cenacle, dirigit amb una increïble estretor d'esperit per aquest Goethe de les mosques, aquest pastor de Sodoma que és André Gide. Oligarquia dels dirigents de la qual posen llur puixança pecuniària al servei de llurs petites idees — no es pot dir de llurs passions: no en tenen —; la fredor de llur sensibilitat els priva d'embarzides, l'expansió de les quals, d'altra banda, seria deturada per llur hipocresia... La meua col·laboració va acabar així que vaig conèixer aqueixos pobres costums.»

The Majorca Sun and The Spanish Times

L'únic Setmanari llegit per tots els anglesos i americans d'Espanya

25 cèntims en tots els quioscos

L'AMIC DE MARIA ANTONIETA

El «Diari» de Fersen

Recentment ha estat publicada la tercera edició del commovedor *Diari íntim* del comte Hans Axel de Fersen. Aquest diari, escrit en francès, era conservat en els arxius suecs, i gràcies a la cura de la Dra. Söderhielm ha estat fet públic, i l'atenció ha estat altra vegada cridada sobre el destí de l'elegant aristòcrata, que la sort volgué mesclar en els esdeveniments de la Revolució francesa, al costat d'una de les figures més tràgiques d'aquella època, Maria Antonieta.

Els aficionats als esdeveniments històrics

no haver estat atret per aquest món fulgurant, on se li allargava la mà fina d'una bellíssima donat.

Per Maria Antonieta, aquest jove estranger es trobava, com ella mateixa, aïllat en un ambient frívol, i la seva beutat, la seva discreció li inspiraven una gran confiança que precedí de poc la passió.

La maledicència i les xafaraderies començaren llur feina. Aleshores Fersen, per tal de no comprometre la reputació de la dona que estimava, decidí de deixar París i s'enrolà

en les tropes que amb Lafayette sortien cap a Amèrica. El ministre de Suècia a París, a aquest propòsit, escrivia al rei Gustau III: «El jove Fersen, en aquest assumpte, ha donat prova de les seves excel·lents qualitats, no solament per la seva modestia i la seva reserva, sinó sobretot per la seva decisió d'anar-se'n. La reina, però, no podia separar-se d'ell, i en els darrers dies, cada vegada que les seves mirades es fixaven en ell, li es-purnejaven els ulls.»

Tornat Fersen a Suècia, alguns anys després, és encarregat per Gustau III d'acompanyar-lo en un viatge a Itàlia sota el nom de comte de Haga, i a causa d'això passa per París, on assisteix a les primeres convulsions de la Revolució francesa. En una lletra a la seva germana, Fersen parla de la reina i la defineix: «un àngel coratós en tota la seva sensibilitat». A causa de la seva passió, el jove suec refusa aleshores de casar-se amb la filla del ministre Necker, que més tard havia d'ésser Madame de Staël.

Mentrestant la situació s'agreuja i la monarquia és amenaçada d'una manera seriosa.

Lavors Fersen prepara, pel juny de 1791, la fugida de la família reial, i en la seva lletra del 4 de juliol, Maria Antonieta escriu al comte refugiat a Bèlgica: «He tingut l'ocasió de tornar-vos a dir que us estimo. Joestic bé; no estigueu neguitós.» I la lletra acaba amb aquestes paraules: «*Au revoir, le plus tendre, le plus aimant des hommes; je vous embrasse tendrement.*» Pel febrer de 1792, Fersen aconsegueix de veure per darrera vegada la reina, penetrant disfressat a París; després des de Brussel·les segueix amb angouxa els esdeveniments del Terror, fins el dia en què rep la notícia que Maria Antonieta ha estat duta a la Consergeria. Aleshores escriu en el seu *Diari*: «Després d'haver rebut aquesta notícia ja no puc viure més, perquè no és viure patir com pateixo jo. Haver de creuar-se de braços, no poder fer res! Es espantós!» Però vet aquí que arriba la notícia fatal: Maria Antonieta ha estat decapitada. Aleshores ell escriu: «La que jo he estimat sobre tot ja no existeix. Ah, Déu meu, per què em tortureu així? Què he fet per merèixer un càstig semblant? Per què no he estat jo també mort a prop d'ella?»

Alguns cabells de la reina i un anell que ella li havia destinat, no els tingué mai; només li arribà un bitllet que tan sols deia: «*Tous les chemins vont vers toi.*»

Retornat al seu país natal, en 1794, Fersen rebé els darrers pensaments de Maria Antonieta dedicats «al seu cavaller»: «*Adieu, mon cœur; et toute à vous...*»

Així acaba la pàgina d'amor escrita entre una reina de França i un gentilhome suec. El comte de Fersen, al seu torn, havia de caure en 1810, víctima del furor popular, però per un malentès dolorós.

ATHOS NOVELLIS

Vocabolari molt profitos per aprendre Lo Catalan d'Alamany y Lo Alamany Catalan.

Facsimil del «Vocabolari» de 1502

llengua espanyola de's segles XVI i XVII tingué origen en una voluntat de traducció i això fou el que distingí el Renaixement en els països europeus (així Nicolau V hagué de dir que tot llibre traduït del grec era una conquesta romana). Per aquest aprofundiment de la deu idiomàtica i per la higienització de la nostra cultura, els homes de la Renaixença — bons flaireadors del que altres literatures oferien d'assimilable a la cultura de llur país — incorporaren al català un seguit de llibres, dels clàssics grecs fins a Ibsen.

No han mancat, ulteriorment, traductors òptims (un Carner, un Ribà, un Soldevila, com és ara) pel que fa al reeiximent de la tasca acomplida, però no tan encertats, ni de bon tros, han estat en la tria de les obres a traduir, imposades tal volta per exigències d'un editor no massa assabentat. Examineu el catàleg d'aquella Biblioteca Literària de l'Editorial Catalana o el de la Biblioteca Univers o el mateix de la col·lecció A Tot Vent: només en una Col·lecció Tauchnitz — que pot servir molt sovint tota mena d'obres a un públic heterogeni — hom podria permetre un eclecticisme semblant. Davant la qüestió de la tria d'autors, cal no oblidar que tota cultura pot aportar quelcom a la nostra i que serà tant més universal un autor — i més ric, per tant, en suggerències i al·lucinations — com més compenetrat estigui amb la seva pròpia raça. (Això ha estat dit per Gide, per bé que no calia el seu nom per fer-ho més acceptable: vegeu a Espanya mateix una obra i un nom estrictament racials i, per això mateix, internacionals — *Don Quixot* i *Unamuno*.)

Referint-me a la literatura italiana actual i, concretament, a Moravia — el llibre del qual dona lloc a aquestes consideracions —, no sabria veure fins a quin punt pugui respondre a l'autor «traduïble» més amunt esbossat. Ben lluny estic de negar valor a la traducció fidelíssima que Miquel Llor n'ha fet; em sap greu, però, que tingué l'encert de traduir *I Malavoglia* de Giovanni Verga hagi davallat així.

L'èxit assolit a Itàlia pels *Indiferents* — que valgué a Moravia, de cop i volta, la fama — té una explicació, em penso, que és

com aquest xicot que l'autor pretén fer diferent i enrabiat al mateix instant i que en tot moment resulta desplaçat i gens humà. L'estil d'una obra pot ésser deixat anar, sempre que l'autor pugui dir, servint-se'n, tot el que voldria: aquesta condició, necessària de tota obra reeixida, manca en *Els Indiferents* d'una manera que faria dubtar si Moravia s'ha desentès de la revisió de proves del llibre o bé si ignora, ultra la sintaxi, el valor de manta paraula italiana.

No crec — ni pot creure ningú que conegui la literatura italiana — que amb el jove escriptor «estronca» aquella embriaguesa dels italians, que els llevava el coratge de sostreure's al sublim; si no fos un traductor de Verga qui escriu així el pregaria de llegir, si més no, qualsevol dels contes continguts a *Per la via* del mateix escriptor que ell traduí. L'exemple de Verga ha estat fruitós, donant, entre altres, un Federigo Tozzi (escriptor concís, gran novel·lista del qual parlare més endavant), un Mario Pucini — tan Giovanni Vega, tot personal però, en els contes de *La Vita vince* —, un Savio, en el seu *Mezzo-mato*, a publicar aviat. Parlar així vol dir oblidar la sèrie d'escriptors nats a Sicília — que arrencant de Verga passa per Pirandello i Borgese arribant fins a Aniante — caracteritzats per llur crueltat i antisublimitat; i oblidar Italo Svevo, tan lligat amb Joyce, i tants l'enumeració dels quals allargaria inútilment aquest article. Si encabim tota la Itàlia en els quatre musicastres que escrivieren òperes el segle passat i en el devorador de macarrons vist en un film americà, no ens amoinem quan hom ens cregui *torreadors* o membres d'orfeó: tot plegat resulta un xic simplista.

Tan inútil, per acabar, com traduir la primera novel·la que cau a les mans és resuscitar allò que hom tradueix cada cinc anys: l'important és donar quelcom que tingui un pes específic. Si hom tradueix Virginia Woolf, per què no començar, com és ara, amb Henry James, sense el qual no podreu explicar de Proust ençà? També la llista d'omissions fóra ací massa llarga.

JOAN RAMON MASOLIVER

RICINO GOLOSO DELICIOSO PURGANTE

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Lliura: Bitllets de ferrocarril i Passatges marítims i aeris; els Bitllets quilomètrics espanyols, a l'acte, facilitant ensem al client la fotografia necessària.

Reserva: Seients en els trens ràpids, Places en Pullmans i cotxes-llits, Habitacions en els millors hotels, Autocars per a gran turisme.

Organitza: també: Viatges individuals a preu fet, Excursions, Peregrinacions, Congressos, Creuers i molt especialment

Viatges de noces: a Roma utilitzant els bitllets reduïts del 70 % que com Agència emissora dels ferrocarrils de l'Estat Itàlia lliura a l'acte a tot client al qual interressin.

VISITEU LA

Libreria Catalònia

on trobareu les darreres novetats catalanes, obres de: P. Bertrana, Josep Carner, P. Miquel d'Esplugues, J. Llongueres, J. Bofill i Matas, Tomàs Garcés, D. de Bellmunt, L. Aymami, Mercè Rodoreda, Roig i Raventós, etc.

3, Ronda de Sant Pere, 3
Telèfon 12456

CAMISERIA
FITO
BARCELONA

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

LES ARTS I ELS ARTISTES

Les exposicions

Ernest Santasusagna

Tot el que a la Pinacoteca exposa el pintor Santasusagna té un aspecte de constructivitat i de color, encaminat a desvetllar un entusiasme. La recerca d'aquest entusiasme es parteix en dos trossos oposats de visió.

El tros que parla d'una decoració, d'un lirisme acadèmic i anacrònic, i el tros que esbatussa amb una sensibilitat treu a les teles una simpatia ben destil·lada.

En els esbossos i en les reproduccions foto-

l'ambient general i el fum, aquell fum tan de debò i tan vedette, respon a la vitalitat pictòrica, estenent-se el fum en glòria i qualitativament a *El moll de la Barceloneta* i a *Velers italians*.

Josep Mompou

Mompou actualment és un cas d'una formidable sensibilitat que omple tot un panorama artístic. Al costat d'aquesta virtut, conviu una justesa, una elegància, una expres-

O. Junyent. — Arribada dels pescadors (Barcelona)

gràfiques de plafons executats, hi ha una influència clàssica ben determinada i fa que contrasti en valor amb quadros d'una orientació oposada, fent l'efecte que no vol resoldre amb un principi de cara al dia la qüestió de decorar parets.

Això, ben meditat, proporciona un desbal·lestament en el nucli exposat que inclina una preferència per les teles que no volen representar cap cosa grossa i de les quals Santasusagna, amb la seva traça, fa, com hem dit, un instrument de simpatia, exemple la tela *Dansarina*.

Si amb el que s'ha dit s'entreu un plany, és motivat per la convicció d'esperar d'aquest pintor més qualitat i més fons, coses que trobarà si s'ho proposa en el moment que vulgui.

Oleguer Junyent

Oleguer Junyent ha disposat a Can Busquets una mena de pre-situació pel visitant que consisteix a habilitar la saleta petita per a exposar un nombre fastuós de dibuixos i aquarelles referents al seu viatge per l'Adriàtic, al costat de la mirada glacial del senyor Cambó. Aquesta exhibició és tractada com a gènere menor, enfocada cap un anecdòticisme de bord, passant una mica per alt el valor essencialment artístic de l'orografia i dels ambients locals que veu i aturant-se a uns comentaris de vestimenta que són del millor que ha exposat, sobretot perquè són tractats amb aquella visió ràpida i sintètica en què ha de manifestar-se un apunt d'aquest calibre.

El cert és que el salónet prepara moralment per entrar amb un entusiasme evident a contemplar la flamarada de la pintura de Junyent.

Es la manera de sempre, la repetició dels paisatges grandiloqüents, d'una concepció valerosa, un enfilall de potències lligades i portades a empentes sobre la tela, amb una vida real caçada temeràriament sobre el precipici de l'amancerament que no es presenta en cap ocasió ben visible.

La pintura d'Oleguer Junyent dona una reacció d'alegre fortaleça i creiem que amb els pinzells a la mà hi passaran els anys quedant amb l'exacta joventut dinàmica de la seva obra. Emana una ferma sensació d'equilibri amb uns fonaments tan sòlids que aguanten impàvidament la temença de l'espasa damocliana del sostre de la Sala Busquets amb l'aranyia i tot, cosa de la qual és un dels pocs pintors que pot vanar-se'n.

En aquesta exposició ens presenta, d'aquell ambient que tant domina, el port, unes teles d'una factura esplèndida. La tela núm. 6, *Vaixell carboner*, de les més remarcables, pot servir de tipus per expressar la gran traça del seu autor, i des de les petites figures,

sió tan delicada, amb tanta intenció, que veiem en la seva obra un resum completíssim del gran valor de la pintura d'avui.

Encara cal afegir a aquesta llista de recomensió una qualitat primordial. I és l'asserenament, la gran salut espiritual de què fruïm i que traduït en pintura vol dir, dintre el seu sintetisme, el doll de frescor, sinceritat

Mompou. — El peix, l'ampolla i la platja

i optimisme penetrant, completament contagiós i segurament immarcescible.

Hem sentit dir amb una percepció exquisida que contemplar una tela de Mompou dona la sensació d'obrir una finestra a la primavera tenint per fons un paisatge molt fi. Si una objecció pot fer-se a la frase, és que s'ha de dotar aquest paisatge, aquest ambient, d'un director d'escena fantàstic que ho acabi d'arreglar tot ben bé, i aleshores obrir la finestra, a poc a poc, amb una il·lusió de meravella.

No és que Mompou trituri el que pinta, que en vulgui treure un suc a força d'insistir, de pendre unes mides estètiques, és que amb eclecticisme agafa les notes sensibles i les poetitza, les fa dúctils i els dona una substància justa, amb una fórmula esotèrica, fórmula que de fet vol dir genial i personal.

De Mompou no es pot fer distingir res del que exposa perquè és com un sistema que no admet intrusions crítiques amb particularitats. Tot obeeix a la mateixa sensibilitat, i a tot arreu hi ha la mateixa tensió artística, ponderant la bellesa urbana, la del camp i la marina, i ficar-se a parlar d'un detall volent-ne treure conseqüències pot semblar demanar explicacions a un grapat de coses confeccionades per una superioritat, amb l'agreujant de ja haver-s'hi adjuntat un esperit aliè que la complementa.

Parlant de la seva actual exposició a can Parés, Mompou, un dels màxims valors de la nostra pintura, té la facilitat de fer emoció, vibrant de sensació, un aspecte com la tela núm. 39, *El peix, l'ampolla i la platja*, que equival a un resultat taumatúrgic. Amb el color i la línia construeix un total equilibrat, dintre una musicalitat perfecta, d'un perfum replè d'un oxigen com no se'n troba gaire sovint, i aquesta simplicitat, que és un altre argument per a relluir el seu valor, és un principi que va repetint sense cansar i l'allunya de la recerca d'objectius traidors que hi ha escampats pel món en formes i teories diverses.

A més a més exposa un paravent a base d'una Barcelona estirada infantílimament (és un propòsit), que té una doble gràcia estúpida, per trencar en certa manera tota la literatura i prejudicis d'ordres que pesaven sobre la història d'aquest aparell i perquè vindria a ésser, en cas d'editar-ho en forma de paravent de butxaca, un compendi manual de tota una trajectòria i una sensibilitat de gran artista.

ENRIC F. GUAL

El Saló Mirador

El catàleg

Dintre pocs dies serà posat a la venda el catàleg d'aquesta manifestació artística que ha desvetllat tant d'interès i la importància de la qual seriem els menys indicats per subratllar si no fos que no és deguda a nosaltres, sinó als pintors catalans dels quals hem recollit obres.

Aquest catàleg, es pot objectar, surt amb un retard considerable. Però cal tenir en compte que no es tracta pas d'un catàleg destinat a la visita de l'exposició, sinó a conservar un record d'ella d'una gran utilitat per als historiadors d'art, crítics, col·leccionistes i, en general, tots els curiosos de les coses de l'art.

La cinquantena de reproduccions i les notes biogràfiques que formen la part més important del catàleg són les que li donen un interès que sobrepasa l'efimeritat dels quinze dies que acostuma a restar oberta una exposició.

Tot i la seva parcialitat, donat el caràcter monogràfic, i per tant restringit, de l'exposició i en conseqüència del seu catàleg, aquest serà una aportació valuosa a la bibliografia artística catalana, repertoriant un bon nombre d'obres l'existència de les quals era poc coneguda — i, de vegades, es pot dir que desconeguda —, aportant així una contribució estimable al coneixement del nostre patrimoni artístic.

Accentua encara l'interès durador d'aquest catàleg, el fet que les obres que han estat exhibides a les Galeries Laietanes seran, closa l'exposició, dispersades altra vegada, ja que totes elles són de propietat particular.

Així ho han entès ja les nombroses persones que s'hi han subscrit, considerant que no és qüestió d'un catàleg banal, que s'abandona en sortir de l'exposició, sinó que té el seu lloc en una biblioteca.

Les persones posseïdores d'una certa experiència bibliogràfica saben la vàlua que amb el temps adquireixen obres així, car generalment se'n fa un tiratge limitat, i com és difícil de trobar-les al cap d'un cert temps de publicades. Saben també que, quan es troben en algun catàleg de llibreters d'ocasió, hi són marcades a un preu força superior al de sortida.

Les conferències

Dimarts passat, el nostre amic i col·laborador Rossend Llatés donà a les Galeries Laietanes la seva conferència sobre *Un segle de feminitat catalana*, uns quants aspectes essencials de la qual el mateix autor ha condensat en un article que apareix en la pàgina tercera d'aquest mateix número. Per això aquí només ens toca dir que assistí a l'acte un públic selecte i nombros, en el qual, com era d'esperar, abundava l'element femení, que acollí molt satisfet l'agil dissertació del conferenciant, que sabé envoltar unes serioses consideracions morals amb un llenguatge planer i elegant.

Dimarts passat, Maurici Serrahima parlà d'*El pintor Rodas i el seu temps*, conferència a la qual dedicarem en un número pròxim l'atenció que es mereix.

"Jardineria i Horticultura"

Aquest és el títol d'una nova revista mensual, el primer número de la qual tenim sobre la taula.

Celebrem la seva aparició, i també la seva orientació. L'art de la jardineria és prou important i agradable perquè es mereixi una publicació a ell destinada exclusivament. A més a més, la nostra terra té prou tradició en aquest art i prou condicions naturals perquè hi aconsegueixi una gran florida — passi el joc de mots — per acabar de justificar una revista especialitzada.

Diguem, sense por del tòpic, que ve realment a omplir un buit, i ve a omplir-lo d'una manera satisfactòria. Planyem-nos, però, que la correcció de proves hi sigui tan negligida com ho denoten, no sols les errades merament tipogràfiques, sinó les ortogràfiques, les sintàctiques i la impuresa general del català en que és escrita.

raspalls per a tots els usos
articles de neteja—objectes per a presents
rambla catalunya, 40

L'amateur avantgardista. — Que us heu tornat boig? Què figura això?

(The New Yorker)

Les falsificacions de pintura catalana moderna

A les Galeries Syra ha estat exhibit ja fa alguns dies un dibuix de Ramon Casas que representa un gosset patxó, amorrat a terra, un dibuixet petit, petit, petit; una miniatura deliciosa. Aquest Ramon Casas, que era un gran pintor, però que era encara més gran dibuixant, ara que és mort ens apar més important que en vida. Tots els homes de mèrit tasten llur glòria més segura en colgar-se al cementiri: els contemporanis, àdhuc els més entusiastes del mèrit d'un home qualsevol, són avars de llur entusiasme fins que el gran home desapareix. És la història de sempre... En una reunió es parla del talent, de la gràcia, del bon to que informen l'art del literat X.; brogit, opinions contraposades, ditrambes, objeccions. De sobte X. s'atansa a la reunió; les seves passes, ben conegudes, s'escanden cada segon més a prop; el brogit cessa; un silenci de mort acull l'aparició de X.

La glòria de Ramon Casas va creixent de tal manera que ja hi ha profit a falsificar les seves pintures i els seus dibuixos, àdhuc els seus esbossos més sumaris. Tant és així que a la mateixa exposició de les Galeries Syra hi havia un segon dibuix amb la signatura de R. Casas, dibuix que era molt inferior a qualsevulla obra coneguda d'aquest agilitat artista — i hom murmurava si era una falsificació... No calia però retreure aquesta per a parlar de les falsificacions d'obres de R. Casas, perquè les tals falsificacions són ja a hores d'ara nombroses i notòries.

Ramon Casas no és pas sol a sofrir pòstumament de les falsificacions. Tots sabem que d'anys ha es falsifiquen les pintures i dibuixos de Nonell, de Picasso, de Vayreda, de Martí i Alsina, fins i tot de Benet Mercadé — i no parlem dels falsos Fortuny. A darrera hora sembla que s'han introduït al nostre mercat de pintura moderna quadros espúriament signats amb el nom de Santiago Rossinyol...! Un col·leccionista ens explicava el cas següent, que és la darrera paraula de l'atrement falsari. Un corredor d'obres d'art anà a oferir a aquest col·leccionista uns dibuixos de mà de Fortuny, però el col·leccionista no els volgué a preteix de col·leccionar exclusivament dibuixos de l'època dels 4 Gats, i particularment dels artistes que constituïen aquell encicle; sobretot dibuixos de l'efímer Casagemas, tan difícils de trobar. — Casagemas m'has dit?... Als cinc dies el sudit corredor es presentava al mencionat col·leccionista amb dos dibuixos signats Casagemas, dos dibuixos falsos, falsos d'obra i de signatura.

Denunciem aquests fets no pas amb esperit derrotista, encara que de sobte hom en pugui rebre una impressió de descoratjament. Ben al contrari, la nostra intenció en exposar aquests fets (els quals no són cap secret, i per tant no vénen a desfer cap il·lusió ni a perjudicar interessos creats, etc., etc.), és la de redreçar i revaloritzar el mercat català d'art modern. No hi ha dubte que la mateixa constatació d'aquestes falsificacions és ja una implicació de la importància de la moderna pintura catalana. No és falsificat tothom que ho vol; un art insignificant o poc valuós no serà mai falsificat, per la senzill raó que els falsaris perdrien diners en l'empresa. No heu pas sentit parlar de falsificacions de pintura alemanya o italiana modernes; en canvi la història de les falsificacions de pintura francesa moderna és tan llarga com la d'aquesta mateixa pintura. Podríem dir que des d'un cert punt de vista les falsificacions tenen almenys la virtut d'afinar l'expertisme i la crítica, de refinar el col·leccionisme i de treure'l del pur caprici dels compradors ganguistes o inexperts; per tant, de confiar-lo, una mica més del que a Catalunya s'acostuma, als veritables experts.

La nostra denúncia té un altre abast, i és el següent. Les falsificacions en qüestió són de dues menes: falsificació de les obres o solament de les signatures. Aquesta darrera mena, encara que de moment sembli mentida, és la pitjor. En efecte, la viable falsificació de les obres mestres és gairebé impossible: un fals Nonell o un fals Casas es delata aviat si per cas la persona que l'ha d'apreciar no és un negat. En canvi les falsificacions de signatures són més viables perquè per regla general la falsificació té per objecte d'esborrar la signatura poc cotitzada d'una pintura bona per a pintar-hi la signatura d'un artista més preuat. Però aquest mal de la falsificació viable no és encara tot el mal d'aquesta falsificació: el pitjor d'aquest frau és l'anul·lació dels artistes bons però ara com ara poc cotitzats. Hom es val de les obres de bons artistes no cotitzats i que per raó d'apprententatge, o d'identitat d'estil, o del que vulguen, són obres semblants, per a cometre el frau. Així, per exemple, hom signa amb el nom de Fortuny obres de Moragues, de Martín Rico, de Casanoves i Estorac, i àdhuc d'Agrassot o de Jiménez Aranda; la signatura de Martí i Alsina usurpa

sovint la de Torrecassana o la d'Armet; Joaquim Vayreda substitueix Domenge o bé Berga, àdhuc Galwey, i així per l'estil, a mesura que certs pintors s'adineren; de manera que alhora que el mercat artístic es sobresatura de Fortuny i d'altres autors d'anomenada, d'altres que no han aconseguit aquesta celebritat, però l'obra dels quals val la d'aquells o s'hi acostia molt, desapareix de la crosta de la terra; talment com

R. Casas. — Autoretrat

si aquesta obra no hagués existit o com si, de tan dolenta, hagués calgut destruir-la.

I bé: la pintura dels Torrecassana, Moragues, Tapiró, Miralles, Casanoves, Gómez, Tusquets, Rigalt, Domenge, Pinós, Roig Soler, Pellicer, Padró, etc., i la dels castellans Rico, Jiménez Aranda, etc., és molt important; la pintura d'alguns d'aquests artistes és sovint més valuosa que la dels artistes més cotitzats: algun dia ho sentirem dir a més d'un. No és just doncs que, per un cantó, seguim desconecim-la, i, per altre cantó, toterem el perseverant anorreament d'aquestes valors a mans dels falsaris. No és una actitud digna la de contemplar com el vast i matisat panorama de la pintura catalana moderna és empobrit a mansalva per quatre falsaris i cinc traficants. Ni és una actitud patriòtica, ni tan sols humana, la de presenciar impassiblement com els bandolers de l'art desposseeixen de llur part de glòria o de celebritat aquests valuosos pintors que tant bregaren i patiren quan l'art català modern era encara menys protegit que avui dia.

Seria doncs convenient, d'una banda, establir en el nostre desventurat museu d'art modern uns sales *étalon* d'aquests petits mestres. Una selecció ben legitimada de l'obra de cada un d'aquests pintors ens oferia els punts de reconeixement necessaris a la identificació de llur obra total i ajudaria a desfer les espúries atribucions. Això que avui és encara factible per raó dels preus i de l'existència de les obres inespoliades de llur signatura, cada dia serà més difícil de realitzar. D'altra banda, seria convenient perseguir judicialment aquestes falsificacions amb la mateixa laboriositat i amb el mateix rigor que són perseguides les falsificacions de moneda, de documents comercials, de queviures i de tot altre valor o mercaderia.

JOAN SACS

MIRADOR

presenta demà nit al

COLISEUM

TOPAZE

l'obra mestra de
MARCEL PAGNOL

amb Louis Jouvet,
F. Pauley i Edwige
Feuillère

Realització Paramount

Completarà el
programa el film de
RENÉ CLAIR

ENTR'ACTE

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

Galeries SYRA
DIPUTACIÓ, 262 - Telèfon 18710

Exposicions
JOSEF F. RÀFOLS
(PINTURES I DIBUIXOS)
RAFAEL SOLANICH
(ESCULTURES)

ELS DISCOS DEL MES

Música frívola

De fa un temps sembla que s'hagi de- cantat cap al bon gust l'actuació de molts artistes que conreen, adaptant-les al music- hall, les melodies populars de l'Amèrica es-panyola, estilitzant la música i donant-hi una sobrietat que es manifesta tant en la senzillesa dels arranjaments com en la su- pressió de cadències extramades que més havien contribuït a desprestigiar-la, i em- prant, en canvi, el recitat sense èmfasi. D'entre els artistes que més han fet per aquesta dignificació és Azucena Maizani, de la qual hem parlat en altres cròniques, i cal reconèixer que la seva actuació és tinguda com a model o almenys la tenen molt en compte els altres artistes del gènere.

El popular trio vocal Iruستا, Fugazot i Demare, que fa un temps eren de tème- rari, avui semblen rejaunents i a aquesta reacció no és estranya la preponderància del piano de Demare sobre les veus dels seus com- panyes. De les dues cançons que van al pro- grama d'aquest mes preferim *Deseada* del mateix Demare, que no correspon ben bé ni al ritme de vals lleuger ni al de tango que abans empraven invariablement aquests artistes, sinó que és fet en un estil lliure i en certa manera poètic provant de seguir la lletra, molt ben escrita, la qual no explica cap misèria com acostumen a descriure els tangos.

Un altre artista d'estil semblant, però amb indubtables condicions vocals, Eduardo Brito, va creant una manera pròpia en aquests dis- cos que es van publicant. El bell cant *Si- boney*, que hem sentit a tots els pescadors i mariners de la costa, és cantat en la millor forma per aquest bariton, que té una veu encisadora per a aquestes melodies de caient planyiviol. Potser fóra interessant que l'or- questra acompanyant curés una mica la unitat de conjunt, la qual es ressent més en aquests fragments marcadament melòdics.

El dueto Carrillo i Juárez tenen indub- tablement adeptes d'aquests que s'enternei- xen amb cançonetes sentimentals cantades a dues veus i amb ritme de vals dels que contenen invariablement una historieta tris- ta, i per aquests segurament serà ben rebut el disc.

Tots els discos omplerts per petits con- junts vocals es ressenten del record dels Re- vellera, des quals pocs discos ens arriben, però que van crear un gènere nou que tot seguit va trobar conreadors tot i la dificultat de trobar fragments musicals adequats com són les melodies americanes de music-hall. Els Comedian Harmonists canten també a quatre veus solament acompanyades pel pia- no, el qual indica el ritme, però es dediquen molt a cercar efectes instrumentals amb les veus i això no passa d'ésser una curiositat. Preferim amb tot el *Caprici espanyol*, de ritme molt ben trobat i que segueix al peu

de la lletra la instrumentació característica de les bandes que interpreten passos dobles.

Ernest Lecuona és actualment un dels millors intèrprets de la música criolla, i les audicions de la seva orquestra són sempre molt personals, tant, que el seu respecte als ritmes populars cubans no li fan mirar gaire prim en adaptar-los als del jazz universal i per això la seva música esdevé poc coreo- gràfica. La guaracha *Como yo, no hay dos* és molt ben cantada per la solista Carme Burguete i *El pregón del dulcero*, a base d'una melodia popular, és del millor que hem sentit de música criolla. En un altre disc la mateixa orquestra interpreta un re- cull de temes populars, i al dors *Rosa la China*, delicada melodia de caràcter oriental que fa un bon contrast cantada amb veu fe- menina amb els instruments característics de les orquestres cubanes.

J. G.

Deseada. — Demare. — Trio Iruستا, Fu- gazot, Demare. — Cia. del Gramòfon, GY 16. — *Ventanita florida*. — Tango. — Id., id., id.

Siboney. — Lecuona. — E. Brito. — Com- panyia del Gramòfon, GY 14. — *Lamento gitano*. — E. Brito. — Id., id.

Ruégale a Dios. — Carrillo i Juárez. — Cia. del Gramòfon, AE 4183. — *Estrellita marinera*. — Id., id.

Caprici espanyol. — Santeugini. — Co- median Harmonists. — Cia. del Gramòfon, AE 4196. — *Tarantela sincera*. — De Cres- cenzo. — Id., id.

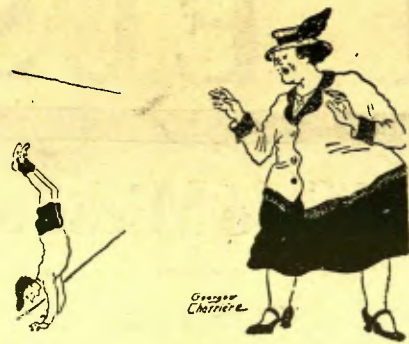
Como yo, no hay dos. — Guaracha. — Lecuona i orq. id. — Cia. del Gramòfon, AE 4179. — *El pregón del dulcero*. — C. Burguete. — Id., id.

De otros tiempos. — Melodias antiguas. — Orq. Lecuona. — Cia. del Gramòfon, AE 4212. — *Rosa la China*. — Id., id.

Són tants els admiradors que li demanen rinxols de cabell.

(Der Lustige Sachse, Leipsic)

—Apa, fes bondat, nen. Que m'has vist mai fer això?

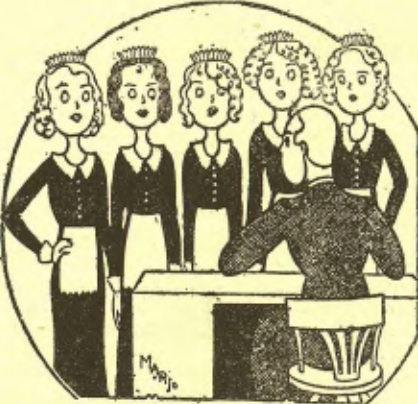
(Le Petit Journal, París)

—Considerant que tots els ciutadans són iguals davant de la llei...

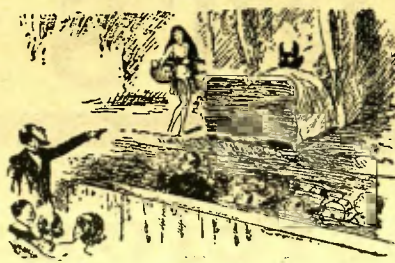
—El president et deu veure a través d'una lupa!

(La Dépêche, Tolosa)

El director del restaurant. — Ja cal que avui es maquillin i coquetegin tant com pu- guin... El bistec és terriblement dur!

(Everybody's Weekly, Londres)

El purità. —M'alço per protestar pública- ment que en una obra per a infants surti un llit en escena.

(The Humorist, Londres)

—Jove, és la meva dona!
—Sí? Doncs el felicitó. Té una dona es- plèndida.

(The Humorist, Londres)

El marit. —Sí, mira-te'l bé: fa més goig que jo, però no t'empenyeria el cotxet del nen.

(The Humorist, Londres)

—Després d'haver-se deixat petonejar pel senyor, què vol que digui el certificat que li faci?

—Potser la senyora podria dir que he fet els possibles per acontentar tothom.

(The Humorist, Londres)

Exit en la mida
Corbates inarrugables

Pijames a bon preu

JAUME I, 11

Telèfon 11655

Gran Concurs de "Mirador"

1. El lector és pregat d'escollir els quatre films sonors que cre- guí millors, projectats a Barce- lona. Més avall donem una llista de films sense caràcter exclusiu. El lector pot perfectament triar films que no figurin en la llista, la qual només té un caràcter recor- datori.

2. El parer del lector ens hau- rà d'arribar a la nostra Redacció per tot el dia 29 d'abril, i escrit «precisament» en el butlletí de vot inserit en aquesta pàgina d'aquest mateix número i que apareixerà en els successius fins a la data de clausura del concurs.

3. Els quatre films que obtin- guin majoria de sufragis seran projectats, en quatre sessions, en un bon local de Barcelona.

4. Per tal de donar un al·li- cient als participants al concurs, el dotem amb tres premis. El pri- mer serà concedit al votant que hagi encertat els quatre films que

hauran obtingut major nombre de vots. Els altres dos premis, als altres dos concursants, per ordre decreixent d'aproximació. En cas d'un possible empat, es tindrà en compte l'ordre d'esment dels films en el butlletí en relació amb la votació d'aquests.

El primer premi consistirà en dos passis de cinema, valedors per un any. El segon i tercer, en 50 i en 25 pessetes, respectiva- ment, en llibres triats a gust del guanyador.

Heus ací la llista de films que donem a títol informatiu:

Les llums de la ciutat.
El patriota.
L'express blau.
El comparsa.
Alleluia.
Liliom.
Cimarron.
L'última companyia.
L'Angel Blau.
El milió.
Anna Christie.
Jean de la Lune.
Carbó.
Els carrers de la ciutat.
Noies d'uniforme.

Remordiment.
Les aventures de Skippy.
Grand Hotel.
La marxa nupcial.
M. (El vampir de Düsseldorf).
L'opéra de quat' sous.
A nous la liberté.
Tabú.
El camí de la vida.
Ombres blanques.
Champ.

Havíem dit que dissabte passat dia 15, es cloïa el termini d'admissió de sufragis per a aquest concurs. Decidírem, però, d'allar- gar-lo uns quants dies més, fins el 29 d'a- quest mes, l'endemà de la sessió en la qual MIRADOR presentarà *Topaze*. Aquest ajorna- ment ha estat degut al fet de no poder anun- ciar concretament fins avui en què consis- tirà el primer premi que serà ofert al gua- nyador. No varem creure delicat de cloure el concurs deixant els nostres lectors en aquesta incertesa. I això ens és un motiu de regrejar els que així i tot ens trameteren llur sufragi, demostrant-nos una confiança que de debò agraim.

A propòsit de la llista de films que publi- quem, ens cal repetir una vegada més que es poden votar films no esmentats en ella, molt més havent-se'n estrenat, d'ençà que fou publicada per primera vegada, alguns que podrien figurar-hi dignament.

Recordem novament la conveniència que els concursants esmentin visiblement la pa- raula «Concurs» damunt del sobre, i que la nova adreça de MIRADOR és Corts Catala- nes, 589. Telèfon 11430.

Concurs "Mirador"

BUTLLETÍ DE VOTACIÓ

.....

Signatura

Ompliu aquest butlletí amb els quatre films que cregueu millors i tra- meteu-lo signat clarament a la nostra Redacció.

—Es llàstima que aquest home parli amb aquest accent espanyol en una pel·lícula an- glesa.

—Tant li fa. En la pel·lícula és un per- sonatge austríac.

(Ric et Rac, París)

IMPRESOS COSTA
Nou de la Rambla, 45
BARCELONA

CATALÀ

llegeix demà i cada dia

La Publicitat

DIARI CATALÀ

Informacions completes
Articles dels millors escriptors
Seccions especials de Política,
Arts, Literatura, Música, Ràdio,
Finances, Esports, etc., etc.